

บทที่ 2

วรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาคำรา เอกสาร หลักการทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาคมหมู่บ้านต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวความคิดเกี่ยวกับการดำเนินงาน
3. แนวความคิดและทฤษฎีการบริหาร
4. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
5. หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการท้องถิ่น
6. แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมหมู่บ้าน
7. บริบททั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัด

มหาสารคาม

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

1. ความหมายของความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

ปทานุกรมสังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน. 2532 : 246) ได้บัญญัติคำว่า ความคิดเห็นซึ่งตรงกับคำว่า Opinion ในภาษาอังกฤษไว้ว่า หมายถึง

1. ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นความจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอก็ตาม
2. ทศนะหรือประมาณการเกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง
3. คำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้นำมา

ขอปรึกษา คำว่าความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า เจตคติ ซึ่งมีคำอธิบายไว้ว่า แนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยา

สนับสนุน หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อบุคคลบางกลุ่ม

จาร์จ จินตี (2534 : 2) ได้ให้ความหมายของ ความคิดเห็นว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติก็ได้ สังเกตและวัดได้จากคน แต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคตินั้น เจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้

บุญเรียง ขจรศิลป์ (1973 : 78) ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางวาจาของเจตนคติ การที่บุคคลกล่าวว่าเขามีความเชื่อ หรือความรู้สึกอย่างไรเป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ดังนั้นการวัดความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

กู๊ด (Good. 1973 : 339) ให้คำจำกัดความว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ การตัดสินใจ ความรู้สึกประทับใจที่ไม่ได้มาจากการพิสูจน์ หรือซึ่งนำหน้าความถูกต้องหรือไม่

เบสท์ (Best. 1977 : 169) กล่าวว่า ความคิดเห็นคือ การแสดงออกในด้านความคิดเห็นต่างจากเจตนคติ คือ ความคิดเห็นจะเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เจตนคติจะเป็นเรื่องทั่วไปซึ่งมีความหมายกว้างกว่า

เว็บสเตอร์ (Webster. 1983 : 203) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดเห็น คือ ความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความแน่นอน หรือความรู้อันแท้จริง แต่จะตั้งอยู่ในจิตใจ และการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่น่าจะเป็นจริงหรือน่าจะตรงตามที่คิดไว้

จากคำจำกัดความของความคิดเห็นของหลาย ๆ ท่าน สามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่แสดงออก โดยการพูดการเขียนหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บุคคลอื่นรับรู้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ซึ่งความคิดเห็นนั้นสังเกตและวัดได้จากคน

2. ประเภทของความคิดเห็น

ประเภทของความคิดเห็น มีนักวิชาการได้แบ่งไว้ดังนี้

แรมเมอร์ (Remmer. 1954 : 6-7) กล่าวว่าความคิดเห็นมี 2 ประการด้วยกัน คือ

1. ความคิดเชิงบวกสุด เชิงลบสุด (Extreme Opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลง ทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Contents) การมีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี

ชอบยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดีไม่ได้แก่ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย โคลาซา (Kolasa. 1969 : 19) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคลในอันที่จะแสดงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเป็นการประเมินผลสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หรือเป็นการแสดงออกถึงการลงความเห็นของบุคคลหนึ่งในข้อเท็จจริงหรือเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ถูกจำกัด แต่เน้นสิ่งเร้าที่ได้รับอิทธิพลจากการโน้มน้าเพียง (กอบชัย ทวีสุขเสถียร. 2545 : 8)

เวบสเตอร์ (Webster ; อ้างใน ชนกสุดา เพ็ชรไทย. 2551 : 8) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่าหมายถึง ความเชื่อที่ไม่ได้อยู่บนความแน่นอน หรือความรู้อันแท้จริง แต่ตั้งอยู่ที่จิตใจ และการลงความเห็นของแต่ละบุคคล ที่เห็นว่าเป็นจริงและตรงตามที่ได้คิดไว้

จากความเห็นของนักวิชาการ สรุปได้ว่า ประเภทของความคิดเห็นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) ความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ 2) ความคิดเห็นที่เกิดจากความเข้าใจ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

การแสดงความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ซึ่งความคิดเห็นของแต่ละคนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแม้เป็นเรื่องเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันเสมอไป และอาจแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับมาจนอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น ได้มีนักวิชาการเสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นดังนี้

3.1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความคิดเห็นว่าขึ้นอยู่กับกลุ่มทางสังคมในหลายประการ คือ (จำเรียง ภาวจิตตร. 2536 : 248 - 249)

3.1.1 ภูมิหลังทางสังคม หมายถึง กลุ่มคนที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปด้วย เช่น ความคิดเห็นระหว่างผู้เยาว์กับผู้สูงอายุ ชาวเมืองกับชาวชนบท เป็นต้น

3.1.2 กลุ่มอ้างอิง หมายถึง การที่คนเราจะคบหาสมาคมกับใคร หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้แก่ผู้ใด หรือการกระทำที่ดำเนินถึงอะไรบางอย่างร่วมกันหรืออ้างอิงกันได้ เช่น ระกอบอาชีพเดียวกัน การเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือสมาคมเดียวกัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นด้วย

3.1.3 กลุ่มกระตือรือร้น หรือกลุ่มเฉื่อยชา หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นให้บุคคลที่เป็นสมาชิกเหล่านั้นมีความเห็นที่คล้อยตามไม่ว่าจะให้คล้อยตามในสิ่งที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นก็ตาม ในทางตรงกันข้ามกลุ่มที่เฉื่อยชาที่ไม่มีอิทธิพลต่อ

สมาชิกมากนัก

3.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น ดังนี้ ออสแคมป์ (Oskamp, 1977 : 119-113)

3.2.1 ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Genetic and Physiological Factors) เป็นปัจจัยตัวแรกที่ไม่ค่อยจะพูดถึงมากนัก โดยมีการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านพันธุกรรมจะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษา เจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ ได้ ปัจจัยด้านร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดจะมีผลต่อความคิดเห็นต่อเจตคติของบุคคล เช่น คนที่มีความคิดอนุรักษนิยมมักจะเป็นคนที่มีอายุมาก เป็นต้น

3.2.2 ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct personal experience) คือบุคคลได้รับความรู้สึกความคิดเห็นต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือพบเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ โดยตรงเอง ทำให้เกิดเจตคติ หรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น เด็กทารกที่แม่ได้ป้อนน้ำส้มคั้นให้ทาน เขาจะมีความรู้สึกชอบ เนื่องจากน้ำส้มหวาน เย็นหอม สดชื่น ทำให้เขามีความรู้สึกชอบน้ำส้มที่ได้ทานเป็นครั้งแรกเป็นประสบการณ์โดยตรงที่เขาได้รับ

3.2.3 อิทธิพลทางครอบครัว (Parental influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้เมื่อตอนเป็นเด็กเล็ก ๆ จะได้รับการอบรมสั่งสอนทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัว และจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา

3.2.4 เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group determinants of attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นและเจตคติต่าง ๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนภายในโรงเรียน กลุ่มอ้างอิงต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตามเป็นไปตามกลุ่มได้

3.2.5 สื่อมวลชน (Mass media) เป็นสื่อต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับสื่อเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็น มีความรู้สึกต่าง ๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยตรง เช่น เพศ อายุ รายได้ และ

ปัจจัยสภาพแวดล้อม คือปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยอ้อม เช่น สื่อมวลชน กลุ่มที่เกี่ยวข้องและครอบครัว

4. การวัดความคิดเห็น

เบสท์ (Best. 1977 : 171) กล่าวว่า การวัดความคิดเห็นโดยทั่ว ๆ ไปว่าจะต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าและมีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำ มากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่จะตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถามและผู้ถูกวัดจะเลือกตอบความคิดเห็นของคนในเวลานั้นการใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนั้นใช้การวัดแบบลิเคิร์ต (Likerts Method) โดยเริ่มต้นการรวบรวมหรือการเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบ ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งส่วนการให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อความว่าเป็นไปในทางเดียวกัน (เชิงนิยมหรือไม่นิยม) เป็นข้อความเชิงบวก (Positive) หรือ ข้อความเชิงลบ (Negative)

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2531 : 10) ได้สรุปเกี่ยวกับเรื่องการวัดความคิดเห็นไว้ว่ามีอยู่หลายวิธี แต่ที่ใช้กันแพร่หลายมี 4 วิธี คือ

1. วิธีของเทอร์สตัน (Thurston's method) เป็นการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน และเสมือนว่าเป็นสเกล (Scale) ที่มีช่วงห่างเท่ากัน (Equal appearing interval)
2. วิธีกัตต์แมน (Guttman's Scale) เป็นวิธีวัดความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับความคิดเห็น สูง-ต่ำ เปรียบเทียบกันและกัน ได้จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุด และแสดงถึงการสะสมของข้อความความคิดเห็น
3. วิธีจำแนก S-D scale (Semantic differential Scale) เป็นวิธีวัดความคิดเห็น โดยอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้ามเช่น ดี เลว ชยัน จี้เกียจ เป็นต้น
4. วิธีวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Method) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติที่นิยมแพร่หลายเพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ โดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้คะแนน 5 4 3 2 1 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การวัดความคิดเห็นที่นิยมให้เพื่อการศึกษา ได้แก่ การสอบถามและการสัมภาษณ์โดยคะแนนที่ได้จะแสดงจำนวนร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อ ทำให้เราสามารถทราบได้ว่ามีความคิดเห็นต่อเรื่องนั้นอย่างไร ส่วนวิธีการวัดความคิดเห็นโดยทั่วไปอาจใช้รูปแบบการสนทนาผู้ทำการวัดจะต้องไม่แสดงออกว่ากำลังจับความความคิดเห็นของผู้ทำการวัดมากเกินไปเพราะจะทำให้ผู้ถูกวัดเกิดความรู้สึกว่ากำลังถูกจับผิด ควรใช้วิธีอัดเทปเป็นเครื่องมือช่วยส่วนวิธีการศึกษาจากข้อเขียน หรือสมุดบันทึกประจำวันผู้ทำการวัดต้องได้รับอนุญาตจากผู้ถูกวัดก่อน เพราะบางครั้งเป็นเรื่องที่ต้องปกปิด

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงาน

1. ความหมายของการดำเนินงาน

มีผู้อธิบายความหมายของการดำเนินงานไว้ดังนี้

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2545 : 16) อธิบายว่า การดำเนินงาน มีความหมาย เช่นเดียวกับการปฏิบัติงาน ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมของสิ่งที่มีชีวิตทุกชนิดที่แสดงออกโดยอาจจะสังเกตได้หรืออาจอยู่ทั้งภายในและภายนอก

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2545 : 30) ได้อธิบายเกี่ยวกับการดำเนินงานไว้ว่า เป็นพฤติกรรมด้านการปฏิบัติงาน เป็นการใช้ความสามารถที่แสดงออกทางร่างกายรวมทั้งการปฏิบัติและพฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตได้ในสภาวะการณ์หนึ่ง ๆ หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ล่าช้า คือบุคคลไม่ได้ปฏิบัติทันที แต่คาดคะเนว่าอาจปฏิบัติในโอกาสต่อไปเป็นพฤติกรรมต้องอาศัยพฤติกรรมระดับต่าง ๆ เป็นส่วนประกอบ ทั้งทางความรู้และทัศนคติ สามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการในการที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเวลา และการตัดสินใจหลายขั้นตอน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน มีดังนี้

2.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล คุณลักษณะประชากร หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ประกอบด้วย

2.1.1 ลักษณะประชากร เป็นลักษณะที่ช่วยให้เห็นถึงภูมิหลังของบุคคล เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม สถานที่อยู่อาศัย ขนาดครอบครัวตลอดจน สิ่งอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตาม ลักษณะประชากรอย่างเดียวยังไม่เป็นเครื่องชี้วัดที่ดีที่จะแสดงถึงผลการปฏิบัติงานที่ดี ทั้งนี้ยังมีสิ่งที่เกี่ยวข้อง คือ ความรู้ ความสามารถ และลักษณะ

ทางจิตวิทยา

2.1.2 ลักษณะด้านความสามารถ เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการพิจารณาเลือกคนเพื่อมาดำเนินงาน ความรู้ ความสามารถเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้เกิดความพยายามในการทำงานเป็นแรงจูงใจขั้นต้นที่มีผลกระทบต่อไหวพริบของบุคคลที่เอาชนะสภาพแวดล้อมได้ บุคคลที่รู้สึกว่ามีรู้ความสามารถในงานของเขา สามารถคิดได้ว่าเขาจะทำงานอย่างจริงจัง ดังนั้นความรู้ความสามารถแบ่งได้ 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพ และด้านสมอง ซึ่งบ่อยครั้งได้ใช้ผลการเรียนเป็นเครื่องชี้วัดถึงแนวโน้มของความรู้ความสามารถด้านสมองและการปฏิบัติงาน

2.1.3 ลักษณะด้านจิตวิทยา เป็นการแสดงแนวโน้มของพฤติกรรมแต่ละบุคคลที่เกิดขึ้นและมีอิทธิพลค่อนข้างถาวร ต่อพฤติกรรม ลักษณะทางจิตวิทยาเหล่านี้ เช่น ทักษะการรับรู้ ความต้องการ และบุคลิกภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามความสำคัญของคุณลักษณะประชากร เหล่านี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติและความจำเป็นแต่ละงานซึ่ง เซอร์เมอร์ฮอร์น และคณะ เห็นว่า คุณลักษณะประชากรจะต้องมีความเหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละงาน เพื่อที่จะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ

2.1.4 ความพยายามในการทำงาน คุณลักษณะประชากรที่มีความเหมาะสมกับความจะเป็นของงานนั้น ยังไม่สามารถที่จะให้บุคคลมีผลการปฏิบัติงานในระดับที่สูงทั้งนี้ยังมีตัวแปรหนึ่งที่สำคัญและต้องมีก็คือ ความพยายามในการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความปรารถนาที่จะปฏิบัติงานนั้นคือ ต้องมีแรงจูงใจที่จะทำงาน เป็นแรงผลักดันภายในตัวบุคคลที่มีผลโดยตรงและคงไว้ซึ่งความพยายามในการทำงาน คนที่มีแรงจูงใจจึงเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยกำหนดความพยายามในการทำงาน

2.1.5 การสนับสนุนจากองค์กร ในการปฏิบัติงานของบุคคล จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ปฏิบัติอยู่บุคคลที่มีลักษณะบุคคลตรงกับความต้องการงานและได้รับการจูงใจในระดับสูง อาจไม่เป็นผู้ปฏิบัติงานที่ดี หากได้รับการสนับสนุนที่ไม่เพียงพอจากหน่วยงานหรือที่เรียกว่าข้อจำกัดด้านสถานการณ์ เช่น ขาดเวลาที่จะทำงานงบประมาณ เครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับงานไม่ชัดเจน ระดับความคาดหวังของผลการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ขาดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงาน ขาดการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่ยืดหยุ่น เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การดำเนินงานเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาโดยการนำความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่องานมาเป็นองค์ประกอบในการแสดงพฤติกรรม

ออกมาเป็นความสามารถ เพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ได้แก่ คุณลักษณะของประชากร ความรู้ ความสามารถของบุคคล ความพยายามในการทำงาน การสนับสนุนองค์การ

แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร

1. ความหมายของการบริหาร

กมล ชูทรัพย์ (2517 : 291) กล่าวว่าการบริหาร หมายถึง การร่วมมือดำเนินการ อย่างใดอย่างหนึ่งภายในองค์กร เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

กิติมา ปรีดีคิด (2529 : 8) กล่าวว่าการบริหารเป็นการดำเนินงาน โดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

พยอม วงศ์สารศรี (2542 : 11) การบริหารคือ กระบวนการทำผู้จัดการ ใช้ศิลปะ และกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร การตระหนักถึงความสามารถ ความสำนึก ความต้องการ และความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรควบคู่กันไป องค์กรจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์ (2533 : 22) การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานหรือกระบวนการใด ๆ ของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน โดยคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพเข้ามาช่วย

ภิญโญ สาธร (2535 : 35) กล่าวไว้ว่า การบริหาร คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน การบริหารเกี่ยวข้องกับบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

ธงชัย สันติวงษ์ (2537 : 46-48) ได้สรุปองค์ประกอบและขอบเขตแต่ละประการดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแผนหรือวิธีการปฏิบัติไว้ เป็น การล่วงหน้าเพื่อผลสำเร็จตามที่ต้องการผลดี ของการวางแผนจะช่วยป้องกันปัญหา มากกว่า การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การพัฒนาระบบงานเพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันเป็นอย่างดี ประกอบด้วย การกำหนดตำแหน่งงาน หน่วย / แผนงาน การมอบหน้าที่ และการจัดระเบียบการปฏิบัติต่าง ๆ ให้เป็นไปโดยมี

ประสิทธิภาพสะดวกและราบรื่น

3. การจัดสรรคนเข้าทำงาน (Staffing) เป็นความพยายามในการจัดหาคนที่มีความรู้ความสามารถที่พร้อมอาจจะปฏิบัติงานตามแผนงาน และองค์การที่กำหนดไว้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การคัดเลือก การปฐมนิเทศ การอบรมและการพัฒนา และการประเมินผลงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานแก่บุคคลกร
4. การสั่งการ (Commanding) คือ การชักนำและช่วยเหลือให้ผู้ได้บังคับบัญชาทำงานของคนอย่างดี ด้วยอาศัยวิธีการ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี
5. การควบคุม (Controlling) เป็นกิจกรรมที่จะให้แน่ใจว่าการกระทำต่าง ๆ เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ซึ่งจำเป็นต้องมีการวัดผลงาน ที่ให้ทำไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

2. แนวคิดการบริหารของเฮนรี ฟาโยล์

ฟาโยล์คิดค้นหลักการ 14 ข้อ ซึ่งเขาเรียกว่า หลักการจัดการ (A principle of management) ขึ้นมาช่วยให้ผู้บริหารสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเขาแนะนำว่าควรใช้หลักการนี้อย่างยืดหยุ่น ความท้าทายจึงอยู่ที่ว่าผู้บริหารควรจะใช้หลักการเหล่านี้เมื่อใดและอย่างไร รายละเอียดของหลักการทั้ง 14 ข้อ มีดังนี้ (ทงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. 2540 : 130-132)

1. การแบ่งงานทำกัน
2. อำนาจโดยชอบธรรม
3. วินัย
4. เอกภาพของสายการบังคับบัญชา
5. เอกภาพของคำสั่ง
6. หลักผลประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนผลประโยชน์ส่วนตัว
7. การให้รางวัลตอบแทน
8. การรวมอำนาจ
9. ลำดับขั้นของสายการบังคับบัญชา
10. คำสั่ง
11. ความเสมอภาค
12. ความมั่นคงของคนงาน
13. ความกตริเริ่ม
14. ความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในการ

3. แนวความคิดหลักการบริหารของเออวิก และกูลิค (Lyndall Urwick and Lather Gulick)

แนวความคิดทางการบริหารที่อยู่ในกลุ่มหลักการบริหารที่สำคัญอีแนวความคิดหนึ่ง นอกจากแนวความคิดของฟาโย ได้แก่ แนวความคิดของ เออวิก และ กูลิค นักวิชาการทั้งสองได้เสนอแนวความคิดทางการบริหารโดยเสนอว่า การบริหารเป็นเรื่องของการประสานงานภายในองค์กร และเสนอหลักในการประสานงานและการทำงานในองค์การไว้ดังนี้ (วันชัย มีชาติ. 2549 : 39-41)

เมื่อเกิดองค์การขึ้นมาจะมีการแบ่งงานกันทำเกิดขึ้นเนื่องคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความถนัด ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ การแบ่งงานกันทำจึงเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับองค์การเมื่อมีการแบ่งงานกันทำองค์การจำเป็นจะต้องมีระบบการประสานงานเพื่อเชื่อมโยงงานทุกส่วนขององค์การเข้าด้วยกัน การประสานงานในองค์การสามารถทำได้สองวิธีคือ

1. การประสานโดยใช้โครงสร้างองค์การ
2. การประสานทางความคิดซึ่งแต่ละวิธีมีรายละเอียดดังนี้ คือ

การประสานงานโดยใช้โครงสร้างองค์การ สามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น

1. การจัดโครงสร้างอำนาจภายในองค์การ องค์การจะประสานงานโดยการควบคุม และ การจัดหน่วยงานย่อยในองค์การให้มีความกลมกลืน
2. การประสานงานผ่านหน้าที่ของฝ่ายบริหาร องค์การจะใช้หน้าที่ของหัวหน้าในการประสานงานในองค์การ ซึ่งหน้าที่ของหัวหน้าจะประกอบด้วยหน้าที่ 7 ประการซึ่งเรียกว่า POSDCORB ซึ่ง การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนาจ (Directing) การประสานงาน (Co - ordinating) การรายงาน (Reporting) และการบริหารงบประมาณ (Budgeting) ซึ่งหน้าที่ของนักบริหารทั้ง 7 ประการ นี้เป็นที่รับรู้กันอย่างกว้างขวาง

3. การประสานหน่วยงานย่อยในองค์การโดยใช้การจัดองค์การ ซึ่ง กูลิค และเออวิก เสนอว่าองค์การสามารถจัดหน่วยงานย่อยในองค์การได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมคือ

- 3.1 การจัดองค์การตามวัตถุประสงค์
- 3.2 การจัดองค์การตามกระบวนการ
- 3.3 การจัดองค์การตามลูกค้า

การประสานงาน โดยใช้การประสานงานทางความคิดหรือการมีเจตนาพร้อมกัน
ร่วมกันเป็นวิธีที่องค์กรประสานงาน โดยสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในการ
ทำงานร่วมกัน ผู้ปฏิบัติงานจะมุ่งทำงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร การ
ประสานงานโดยการมีเจตนาพร้อมกันของสมาชิกจะเป็นเรื่องการสร้างอุดมการณ์ในการทำงาน
ของสมาชิก และสร้างความจงรักภักดีในองค์กรให้เกิดขึ้น

4. แนวคิดการบริหารของแมกซ์ เว็บบอร์ (Max Weber)

ปัญญาชนนักคิดด้านอุดมคติ และนักสังคมวิทยาผู้มั่งคั่งชาวเยอรมัน เขาได้
พัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับ โครงสร้างและกิจกรรมขององค์กรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับอำนาจหน้าที่
โดยเรียกรูปแบบขององค์กรในอุดมคติของเขาว่า ระบบราชการ (Bureaucracy) ทฤษฎีระบบ
ราชการของเว็บเบอร์เป็นต้นแบบ (Model) ที่องค์กรขนาดใหญ่จำนวนมากในปัจจุบันยังคงใช้
อยู่ซึ่งหลักการทฤษฎีนี้มีส่วนละม้ายคล้ายคลึงกับทฤษฎีการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ในเรื่อง
ความเป็นอุดมคติ ความมีเหตุมีผล ความสามารถในการพยากรณ์ ความเป็นทางการ
ความสามารถทางเทคนิค และความเป็นอำนาจนิยม

ระบบราชการในอุดมคติของเว็บเบอร์ มีลักษณะสำคัญ 6 ประการ ดังต่อไปนี้
(ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. 2540 : 170)

1. การแบ่งงานกันทำ งานต่าง ๆ ในองค์กรจะถูกแตกแยกออกเป็นงานเล็ก ๆ
ง่าย ๆ มีลักษณะเป็นงานประจำ และเป็นงานที่ถูกกำหนดไว้แล้วอย่างดี
2. ลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่ ตำแหน่งต่าง ๆ จะถูกกำหนดหรือจัดให้อยู่
ในลักษณะลำดับชั้นสายบังคับบัญชาที่ลดหลั่นกันลงไปตำแหน่งที่ต่ำกว่าจะถูกบังคับบัญชา
โดยตำแหน่งที่สูงกว่า
3. การคัดเลือกอย่างเป็นทางการ สมาชิกองค์กรทุกคนจะถูกคัดเลือกมา
จากการฝึกอบรม การศึกษา หรือการสอบคัดเลือกที่เป็นทางการเท่านั้น ไม่มีการเล่นพรรค
เล่นพวกหรือความเสน่หาจากผู้บริหารในระดับใดระดับหนึ่งขององค์กรแต่อย่างใด
4. กฎเกณฑ์ระเบียบที่เป็นทางการ เพื่อประกันความเป็นเอกภาพและการ
แสดงออกของลูกจ้างอย่างมีวินัย ผู้บริหารต้องอิงอยู่กับกฎเกณฑ์ระเบียบราชการอย่างเป็นทางการ
5. ความสัมพันธ์ที่เป็นทางการ การใช้กฎและระเบียบราชการในการ
ควบคุมให้เป็นเอกภาพมีเหตุผลมาจากความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการใช้ความสัมพันธ์ที่
ส่วนตัวของลูกจ้างนั่นเอง ดังนั้นความสัมพันธ์ในองค์กรควรมีรูปแบบของความสัมพันธ์ที่

เป็นทางการเท่านั้น

6. ความเป็นอาชีพ ผู้บริหารในระบบราชการ คือมีอาชีพที่ทำงานภายใต้เงินเดือนประจำ และมุ่งพัฒนาวิชาชีพของตนในองค์กร มิใช่เจ้าของหรือผู้ประกอบการแต่อย่างใด

5. แนวคิดการบริหาร PDCA ของ เดมมิง (Dr. W. Edwards Deming ค.ศ. 1900-1993)

วงจร PDCA ที่สมบูรณ์นั้นจะต้องหมุนไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึงการปรับปรุงโดยไม่มีที่สิ้นสุด PDCA มีรายละเอียด ดังนี้ (ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. 2540 : 142-143)

Plan (การวางแผน) หมายความว่ารวมถึง การกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานวิธีการและขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายในการวางแผนจะต้องทำความเข้าใจกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เป้าหมายที่กำหนดต้องเป็นไปตามนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กร เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วทั้งองค์กร การวางแผนในบางด้านอาจจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานของวิธีการทำงานหรือเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ไปพร้อมกันด้วยข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานนี้จะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบได้ว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้ระบุไว้ในแผนหรือไม่

Do (ปฏิบัติ) หมายถึง การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งก่อนที่จะปฏิบัติงานใด ๆ จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและเงื่อนไขต่าง ๆ ของสถานภาพงานที่เกี่ยวข้องเสียก่อนในกรณีที่เป็นงานประจำที่เคยปฏิบัติหรือเป็นงานเล็กอาจใช้วิธีการเรียนรู้ศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองแต่ถ้าเป็นงานใหม่หรืองานใหญ่ที่ต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก อาจต้องจัดให้มีการฝึกอบรมก่อนที่จะปฏิบัติงานจริง การปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปตามแผนวิธีการ และขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ และจะต้องเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

Check (ตรวจสอบ) เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อประเมินผลว่ามีการปฏิบัติงานตามแผนหรือไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการทำงานหรือไม่ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญเนื่องจากในการดำเนินงานต่าง ๆ มักจะเกิดปัญหาแทรกซ้อนที่ให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนอยู่เสมอ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงาน การติดตามการตรวจสอบและการประเมินปัญหาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำควบคู่ไปกับการดำเนินงาน

เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพของการดำเนินงานต่อไป ในการตรวจสอบและการประเมินการปฏิบัติงาน จะต้องตรวจสอบด้วยการปฏิบัติที่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของงาน

Act (การปรับปรุง) เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากได้ทำการตรวจสอบแล้ว การปรับปรุงอาจเป็นการแก้ไขแบบเร่งด่วนเฉพาะหน้า หรือการค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำรอยเดิม การปรับปรุงอาจนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานของวิธีการทำงานที่ต่างจากเดิม เมื่อมีการดำเนินงานตามวงจร PDCA ในรอบใหม่ ข้อมูลที่ได้จากการปรับปรุงจะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพเพิ่มขึ้นได้ด้วย

การบริหารงานในระดับต่าง ๆ ทุกระดับตั้งแต่เล็กคือการปฏิบัติงานประจำวันของบุคคลคนหนึ่ง จนถึงโครงการในระดับใหญ่ที่ต้องใช้กำลังคนและเงินงบประมาณจำนวนมากย่อมมีกิจกรรม PDCA เกิดขึ้นเสมอ โดยมีการดำเนินกิจกรรมที่ครบวงจรบ้าง ไม่ครบวงจรบ้าง แตกต่างกันตามลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในแต่ละองค์กรจะมีวงจร PDCA อยู่หลาย ๆ วง วงใหญ่สุดคือวงที่มีวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรเป็นแผนงาน (P) แผนงานวงใหญ่ สุดนี้อาจครอบคลุมระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายปี จึงจะบรรลุผลการจะผลักดันให้วิสัยทัศน์ และแผนยุทธศาสตร์และองค์กรปรากฏเป็นจริงได้จะต้องปฏิบัติ (P) โดยนำแผนยุทธศาสตร์มากำหนดเป็นแผนการปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยงานต่าง ๆ ขององค์กร แผนการปฏิบัติงานประจำปีจะก่อให้เกิดวงจร PDCA ของหน่วยงานขึ้นใหม่ หากหน่วยงานมีขนาดใหญ่ มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ก็ต้องแบ่งกระจายความรับผิดชอบไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เกิดวงจร PDCA เพิ่มขึ้นอีกหลาย ๆ วง โดยมีความเชื่อมโยงและซ้อนกันอยู่ การปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้งหมดจะรวมกันเป็น (D) ขององค์กรนั้น ซึ่งองค์กรจะต้องทำการติดตามตรวจสอบ (C) และแก้ไขปรับปรุงจุดที่เป็นปัญหาหรืออาจต้องปรับแผนใหม่ในแต่ละปี (A) เพื่อใช้วิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวนั้น ปรากฏเป็นจริงและทำให้ดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์รวมขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

6. แนวความคิดในกลุ่มการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)

แนวความคิดในกลุ่มการจัดการภาครัฐแนวใหม่ หรือที่เรียกว่า NPM (New Public Management) เป็นกระแสความคิดในการบริหารองค์การที่เกิดขึ้นในช่วง 10-20 ปีที่ผ่านมาโดยแนวความคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่นี้มีสาระสำคัญคือ (R.A.W. Rhodes, "The

New Governance : Governing without Government” ; อ้างใน วันชัย มีชาติ. 2549 : 63-68)

1. การนำเทคนิคและเครื่องมือทางการบริหารที่ใช้ได้ผลในภาคเอกชนมาใช้ในการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งลักษณะนี้เป็นแนวความคิดที่เรียกว่า การจัดการนิยม (Managerialism) เทคนิควิธีการบริหารที่นำมาใช้ ได้แก่ การบริหารโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Managing by results) การควบคุมและการจัดการในเรื่องมาตรฐานการทำงาน (Explicit standard and measures of performance) การคำนวณความคุ้มค่าในการลงทุน (Value for money) เป็นต้น

2. การให้มีหน่วยงานแบบอื่นเข้ามาดำเนินการ ซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขันในการให้บริการประชาชน การให้หน่วยงานราชการเป็นกลไกประการเดียวจะทำให้การบริหารไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร การกลไกตลาดเข้ามาช่วยจะทำให้การจัดการภาครัฐดีขึ้น แนวความคิดในการบริหารสมัยใหม่จะเป็นการเสนอเทคนิคทางการบริหารที่นำมาแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงานขององค์กร ซึ่งนอกจากแนวความคิดข้างต้นแล้วยังมีเทคนิคทางการบริหารอีกหลายประการที่มีการนำมาช่วยในการบริหาร เช่น เทคนิคในเรื่องการควบคุมคุณภาพ เช่น QCC (Quality Control Circle) เทคนิค TQM (Total Quality Management) เทคนิคการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์ (MBO : Management by Objective) เป็นต้น ซึ่งมีการนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์กร

จะเห็นได้ว่าแนวความคิด ทฤษฎีทางการบริหารในยุคนี้มีความหลากหลายมากขึ้น ลักษณะของแนวความคิดจะมีความแตกต่างกันออกไป

แนวความคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้อาศัยหลักธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบแนวคิดการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความหมายของธรรมาภิบาล

ความหมายเรื่องธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี คือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (ปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว) มุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินงานตามภาระหน้าที่โดยยึดหลักการพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลัก

ความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

คำว่า การบริหารจัดการที่ดี หรือธรรมาภิบาล หรือที่บางท่านเรียกว่าธรรมรัฐ นั้น ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Good Governance ซึ่งได้มีการพูดแนวคิดนี้เป็นครั้งแรกใน แวดวงของหน่วยงานระหว่างประเทศ ที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาประเทศ นับแต่ การปรับโครงสร้างของธนาคารโลก ในช่วงเวลานั้นได้มีการใช้คำว่า Good Governance ปลายคริสต์ศักราชที่ 1980 เป็นต้นมา ภายหลังจากที่ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับ ผลของนโยบายกว้าง ๆ ในการกล่าวถึงธรรมาภิบาล และรูปแบบของระบบการเมืองที่ดี ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบ ต่อการปฏิบัติ (Accountability) และความโปร่งใส (Transparency) ในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังมักถูกนำไปเชื่อมโยงกับเงื่อนไขทางการเมือง เช่น ความเป็นประชาธิปไตย การส่งเสริมระบบที่มีพรรคการเมืองหลายพรรค และการ เลือกตั้งเสรี (Kruiter, 1996 : 3 ; อ้างถึงใน รัชยา ศานติยานนท์ และคนอื่น ๆ, 2544 : 3) จากนั้นมีการนำแนวความคิดนี้ไปใช้อย่างกว้างขวางในหมู่นักวิชาการที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการ พัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรระหว่างประเทศที่มีส่วนร่วมใน โครงการให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ

มูลเหตุจูงใจให้บุคคลเหล่านี้หันมามองการบริหารจัดการที่ดี คือ ความล้มเหลว ของประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศตามแนวทางของประเทศซีกโลก ตะวันออก โดยเฉพาะกลุ่มประเทศในแถบลาตินอเมริกา และแอฟริกา ผู้รับผิดชอบมองว่า สาเหตุของความล้มเหลวมาจากการที่รัฐบาล ไร้ความสามารถที่จะดำเนินการตามที่ได้รับการ แนะนำ ทั้งนี้มุมมองดังกล่าวคือว่า รัฐบาลเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจที่สำคัญในสังคม ทุกระดับจึงมีการเรียกร้องให้มีการปรับปรุงการบริหาร ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างและ ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ค่อนข้างซับซ้อนของรัฐเพื่อเอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายในการพัฒนา ประเทศไปปฏิบัติ

ในปัจจุบันนี้มีนักวิชาการจำนวนมากได้เอ่ยถึง Good Governance ทั้งในแง่ ของความหมาย และความจำเป็นสำหรับสังคมไทย รวมทั้งได้มีการวิพากษ์แนวคิดนี้อย่าง หลากหลาย นักวิชาการได้ใช้ภาษาไทยแทนคำว่า Good Governance ไว้ต่าง ๆ กัน เช่น ธรรมาภิบาลธรรมรัฐ สุขประชาสันนิการ ประชาธิรัฐ การปกครองที่ดี การบริหารจัดการ บ้านเมืองที่ดี เป็นต้น

ปัจจุบันเป็นคำที่ดูเหมือนจะใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุดในเวลานี้ และใน การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เลือกใช้ภาษาไทยว่า ธรรมาภิบาลปัจจุบันประเทศไทยก็ได้ให้

ความสำคัญแก่เรื่องของธรรมาภิบาลในช่วงสิบปีที่ผ่านมาเช่นเดียวกับในต่างประเทศและได้มีองค์กรที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลไว้ดังต่อไปนี้

ยุค ศรีอาริยะ (2544 : 42) กล่าวว่า คำว่า ธรรมรัฐ มีความหมายไม่ตรงกับ ความหมาย Good Governance นี้ก็ เพราะ Good Governance น่าจะหมายถึง ระบบในการบริหารและการจัดการที่ดี มากกว่าจะหมายถึง การสร้างรัฐที่ดีงาม และถ้าหากใช้คำไทยว่า ธรรมรัฐ ภาษาอังกฤษก็น่าจะเป็นว่า Good State ไม่ใช่ Good Governance

ธีรยุทธ์ บุญมี (2544 : 12) ชี้ว่าธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมที่ร่วมกันระหว่างภาครัฐ สังคม เอกชน และประชาชน ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกระบวนการอันนี้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดี ในการที่จะสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทยนั้น และได้มีการปฏิรูประบบ 4 ส่วน คือ ปฏิรูปภาคราชการ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคเศรษฐกิจสังคม และปฏิรูปกฎหมาย ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และประชาชนต้องการให้มีการตรวจสอบโดยสื่อมวลชนและนักวิชาการ

ประเวศ วะสี (2541 : 4) อธิบายว่า ธรรมาภิบาล หมายถึงการที่ประเทศมีพลังขับเคลื่อนที่ถูกต้องเป็นธรรม โดยการถักทอทางสังคมเพื่อสร้างพลังงานทางสังคม (Social energy) เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาของประเทศชาติ ซึ่งธรรมาภิบาลประกอบด้วยภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมที่มีความถูกต้อง เป็นธรรม โดยรัฐและธุรกิจต้องมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ ที่ถูกตรวจสอบได้และภาคสังคมที่เข้มแข็ง

อาพันธ์ ปันยารชุน (2542 : 62) ได้ให้นิยามของธรรมาภิบาลว่า คือ ผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรม ซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไปภาครัฐและภาคเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทำได้ไปในหลายทางมีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542 : 18-34) ได้ให้คำนิยามของธรรมาภิบาลว่า หมายถึง ระบบโครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้นระหว่างภาคประชาสังคม ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคปัจเจกชนและครอบครัว ภาคต่างประเทศ เพื่อให้ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุข โดยเป้าหมายของธรรมาภิบาล ก็คือ การพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของ

ทุกภาคในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ ธรรมนูญบาลมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความเป็นธรรม ในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับทุกภาคในสังคม ไม่ใช่ภาคใดภาคหนึ่ง

โครงสร้างและกระบวนการของธรรมนูญบาลที่จะนำไปสู่เป้าหมายได้จะต้อง เป็นโครงสร้างและกระบวนการที่วางกฎเกณฑ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของ ประเทศที่ทุกภาคไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคประชาสังคม ภาคปัจเจกชน และครอบครัวมีส่วนร่วมกันผนึกพลังขับเคลื่อนสังคมไปข้างหน้า โดยจะต้องมีกฎเกณฑ์ (Norm) เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ของทุกภาค กฎเกณฑ์นี้อาจประกอบด้วยรัฐธรรมนูญ กฎหมาย กฎและข้อบังคับ รวมตลอดถึงกฎเกณฑ์ที่ไม่ได้เป็นลายลักษณ์อักษรอื่น อาทิ กฎเกณฑ์ทางธรรมเนียมประเพณี

ทางศาสนา ทางศีลธรรม หรือจริยธรรม ที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะกฎเกณฑ์ ดังกล่าวจะสร้างสิทธิและการยอมรับในส่วนของแต่ละภาค

ประมวล รุจนเสรี (2542 : 48) ได้นิยามความหมายของธรรมนูญบาลว่า คือ การปรับวิถีคิด วิถีบริหารราชการของประเทศไทยเสียใหม่ทั้งระบบ โดยการกำหนด เจตนารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมาเพื่อทุกคน ทุกฝ่ายในประเทศจะร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกัน จัดการ ร่วมกันรับผิดชอบ แก้ปัญหา พัฒนา นำแผ่นดินไปสู่ความมั่นคง ความสงบ สันติสุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและก้าวไกล

คณิน บุญสุวรรณ (2542 : ออนไลน์) ได้อธิบายความหมายของธรรมนูญบาลไว้ ว่า เนื่องจากธรรมชาติ แปลว่า ความถูกต้องดีงาม และอภิบาล แปลว่า การปกครองหรือ การปกป้องรักษา ดังนั้นธรรมนูญบาลจึงแปลว่า การปกครองที่ยึดถือความถูกต้องดีงามเป็นหลัก ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การปกครองโดยธรรมนั่นเอง หรือแปลว่า การปกป้องรักษาไว้ซึ่ง ความถูกต้องดีงาม

วรภัทร โทษณะเกษม (2542 : 11-17) อธิบายว่า ธรรมนูญบาล หมายถึง การกำกับ ดูแลที่ดี หรือหมายถึง การใช้สิทธิของความเป็นเจ้าของที่จะปกป้องดูแล ผลประโยชน์ของตนเองโดยผ่านกลไกที่เกี่ยวข้องในการบริหาร โดยหัวใจสำคัญของ Good Governance คือ ความโปร่งใส (Transparency) ความยุติธรรม (Fairness) และ ความรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจ (Accountability)

อมรา พงศาพิชญ์ (2541 : 25) ได้อธิบายความหมายของธรรมนูญบาลโดยแยก เป็นความหมายระดับนามธรรมและรูปธรรม ความหมายของธรรมนูญบาลในระดับนามธรรม หมายถึง การดูแลผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยสมาชิกของสังคมนั้นมีการตรวจสอบซึ่งกัน

และกัน ส่วนความหมายในระดับรูปธรรม คือ การกำหนดเกณฑ์หรือกติกาเพื่อให้สมาชิกในสังคมนั้นๆ สามารถตรวจสอบดูแลผลประโยชน์ของส่วนรวมได้ ตัวอย่างของกฎเกณฑ์คือ ความโปร่งใส ในการทำงาน ความเสมอภาคในการกระจายผลประโยชน์ ความยุติธรรม ฯลฯ

ไชยวัฒน์ คำชู และคนอื่นๆ (2550 : 42-43) ได้ให้นิยามว่า ธรรมภิบาล คือ การมีส่วนร่วม คือ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และคือการมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเพื่อให้หลักประกันว่าการดำเนินนโยบายทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจวางอยู่บนพื้นฐานที่กว้างขวางของสังคม โดยจะมีนัยสำคัญต่อประเด็นในเรื่องความเสมอภาค ความยากจนและคุณภาพชีวิต

นุชนง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ธี (2550 : 10) ได้ให้นิยามว่า ธรรมภิบาล เป็นกลไกเครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

จากความหมายและคำนิยามของคำว่า ธรรมภิบาล ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ซึ่งมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับลักษณะการปกครอง วัฒนธรรม และวัตถุประสงค์ ของประเทศ และองค์กรต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามคำนิยามต่าง ๆ เหล่านี้มักจะมีหลักการสำคัญที่ตรงกันจะต่างกันบ้างก็เป็นเรื่องของรายละเอียดหรือเป็นเรื่องของถ้อยคำสำนวน จึงอาจสรุปได้ว่า ธรรมภิบาล หมายถึง การปกครองด้วยหลักการบริหารจัดการที่คิงาม โดยเป็นเรื่องของการพัฒนา และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ โดยส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล การตัดสินใจ การตรวจสอบ ลดการทุจริตคอร์รัปชันลง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือกันทุกภาคทุกฝ่ายในสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

2. องค์ประกอบของธรรมภิบาล

แม้ว่าความหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเอ่ยถึงและส่งเสริมการนำหลัก ธรรมภิบาล มาใช้ของหน่วยงานต่าง ๆ จะต่างกันไป เพราะว่าการจัดวิธีการปกครองตามหลัก ธรรมภิบาลนั้น อาจไม่มีวิธีที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียว และองค์ประกอบของหลักธรรมภิบาลนั้น ก็ได้มีการกำหนดไว้แตกต่างกันไป แต่องค์ประกอบที่แตกต่างกัน ไปนั้นจะมีองค์ประกอบร่วม

ที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างหลักธรรมาภิบาล ซึ่งจะหยิบยกองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล มาพิจารณาดังต่อไปนี้

2.1 องค์ประกอบพื้นฐานของการสร้างหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ (ไชยวัฒน์ คำชู และคนอื่น ๆ. 2550 : 44-49)

2.1.1 ภาระรับผิดชอบ หมายถึง การกำหนดให้บุคคลและองค์กร ทั้งที่มาจากการเลือกตั้งและการแต่งตั้ง ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ ต้องมีภาระความรับผิดชอบต่อสาธารณะในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำ กิจกรรม หรือการตัดสินใจใด ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสาธารณะ หรือกระทำในนามของสาธารณะ ในความหมายแคบภาระรับผิดชอบมุ่งเน้นเรื่องความสามารถที่จะอธิบายที่มาที่ไปของการจัดสรร การใช้และการควบคุม อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบงบประมาณ การบัญชีและการตรวจสอบบัญชี ในความหมายกว้างภาระรับผิดชอบยังหมายรวมถึงการจัดตั้งและการใช้บังคับกฎเกณฑ์และระเบียบกติกาต่าง ๆ ของธรรมาภิบาลด้วย

2.1.2 ความโปร่งใส หมายถึง การที่สาธารณชนมีโอกาสรับรู้นโยบายด้านต่าง ๆ ของรัฐบาลและมีความมั่นใจว่ารัฐบาลมีความตั้งใจจริงในการดำเนินการตามนโยบายนั้นซึ่งจะเกิดเช่นนั้นได้เมื่อประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงาน คำชี้แจง และถ้อยแถลงต่าง ๆ ของรัฐบาล และกระบวนการทางการเมืองในการกำหนดและดำเนินนโยบายเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม รวมทั้งเปิดให้มีการต่อสู้แข่งขันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ อย่างเต็มที่ในการกำหนดทางเลือกของสังคม นอกจากนี้ความโปร่งใสยังทำให้การติดตามตรวจสอบของสาธารณชนมีความถูกต้องมากขึ้นและได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

2.1.3 การปราบปรามการทุจริตและการประพฤติมิชอบ ความหมายนี้ครอบคลุมรูปแบบการล่อลวงหรือรับสินบนทั้งหมดทั้งที่อยู่ในภาครัฐและเอกชน ในส่วนของระบบราชการ การทุจริตส่วนใหญ่ หมายถึง การกระทำของหน่วยราชการหรือของข้าราชการที่มีขอบด้วยกฎหมาย การปราบปรามการทุจริตและการประพฤติมิชอบจึงถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่แสดงถึงความตั้งใจจริงในการสร้างธรรมาภิบาล

2.1.4 การจัดวิธีการปกครองแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามาปรึกษาหารือและอิทธิพลในการตัดสินใจดำเนินนโยบาย และมีส่วนร่วมในการควบคุมสถาบัน ตลอดจนการจัดสรรการใช้และการรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนอันจะทำให้เกิดการตรวจสอบการใช้อำนาจ

ของรัฐ เมื่อพิจารณาในบริบทของการจัดการปกครองและการบริหาร การมีส่วนร่วมจะเน้นที่ การอุทธรณ์ให้ประชาชนพลเมือง ซึ่งรวมผู้หญิงด้วย มีอำนาจมากขึ้นและเน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงและกิจกรรมต่าง ๆ ในภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างกรอบของกฎเกณฑ์ และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยสร้าง ชื่อเรียกร้องที่ชอบธรรม และก่อให้เกิดกระบวนการติดตามตรวจสอบนโยบายและการ ดำเนินการของรัฐ การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้ในหลายระดับด้วยกัน นับแต่ระดับรากหญ้า โดยผ่านสถาบันในระดับท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนตำบล ไปหลายระดับภูมิภาคและ ระดับชาติ ภายใต้รูปแบบการปกครองที่มีการกระจายอำนาจและยืดหยุ่น ตลอดจนการมี ส่วนร่วมในภาคเอกชน

2.1.5 การสร้างกรอบทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้เข้มแข็ง คือ การมีกฎหมายที่มีความชัดเจนและนำมาใช้อย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งระบบยุติธรรมและกฎหมาย ที่ส่งเสริมการพัฒนาและระบบการจัดการปกครองที่ดีนั้น คือ การมีกฎหมายที่มีความชัดเจน และนำมาใช้อย่างเป็นเอกภาพ ในระบบและกระบวนการยุติธรรมที่มีความเป็นวัตถุวิสัยและเป็นอิสระและเป็นระบบกฎหมายซึ่งมีบทลงโทษที่เหมาะสมเพื่อป้องกันและปราบปรามผู้คิด ละเมิดหรือลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดีจะช่วยส่งเสริมการ ปกครอง ตามหลักนิติธรรม สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาเศรษฐกิจ ถ้าจากระบบเช่นว่านี้ ไปหรือมีระบบ ที่อ่อนแอกว่าจะทำให้ไม่ค่อยมีใครอยากจะลงทุน ดันทุนในการทำธุรกรรม ทางเศรษฐกิจ ถูกบิดเบือนไป และพฤติกรรมแสวงหาประโยชน์จากค่าเช่า (Rent-seeking activities) จะแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง และปัญหาการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย จะ นำไปสู่การกระทำของบริษัทธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในทุกระดับ

2.2 กระบวนการที่เป็นหัวใจของธรรมาภิบาลนั้นมี 3 ส่วนที่ต้องเชื่อมโยงกันคือ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2542 : 32-33 ; รัชยา ศานติยานนท์ และคนอื่น ๆ, 2544 : 4-8)

2.2.1 การมีส่วนร่วมของทุกภาคในการบริหารจัดการสังคม

2.2.2 ความโปร่งใสของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งทำให้การทุจริตและ บิดเบือนผลประโยชน์ของภาคอื่น ๆ ไปเป็นการกระทำของตนกระทำได้ยาก หรือ ไม่ได้

2.2.3 ความรับผิดชอบที่ต้องตอบคำถาม และถูกวิจารณ์ได้ รวมทั้งความ รับผิดชอบในผลการตัดสินใจ

2.3 องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยกระทรวงมหาดไทยซึ่งจะเน้นไป ทางด้านการบริหาร การปกครอง การพัฒนา และการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นสายงานที่

กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบโดยตรงว่าองค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหาร กิจการ บ้านเมืองและสังคมที่ดี ของกระทรวงมหาดไทยมี 11 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วม ความยั่งยืน สิ่งที่ชอบธรรม ความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความเสมอภาค ความรู้ และ ทักษะของเจ้าหน้าที่ ความเสมอภาคทางเพศ ความอดทนอดกลั้น หลักนิติธรรม ความ รับผิดชอบ และการเป็นผู้กำกับดูแล ได้แก่ (สุคจิตร์ นิमितกุล. 2543 : 13-14)

2.3.1 การมีส่วนร่วมเป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ ในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกัน เพื่อบรรลุ เป้าหมายในการให้บริการประชาชน

2.3.2 ความยั่งยืนมีการบริหารงานที่อยู่บนหลักของความสมดุลทั้งในเมือง และชนบท ระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ

2.3.3 ประชาชนมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรมให้การยอมรับ การ ดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อม ที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตนไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

2.3.4 มีความโปร่งใสข้อมูลต่าง ๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการ ดำเนินการ และสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจน และเป็นไปตามที่ กำหนดไว้

2.3.5 ส่งเสริมความเป็นธรรม และความเสมอภาค มีการกระจายการ พัฒนา อย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ ชัดเจน

2.3.6 มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากร และวิธีการบริหารกิจการ และ สังคมที่ดี เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถ นำไปปรับใช้กับการทำงานได้และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุก หน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

2.3.7 ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและ ชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้า มามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

2.3.8 การอดทนอดกลั้น และการยอมรับต่อทัศนคติที่หลากหลาย รวมทั้ง ต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผลหาจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

2.3.9 การดำเนินการตามหลักนิติธรรม พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม

กฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

2.3.10 ความรับผิดชอบเจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน จะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

2.3.11 การเป็นผู้กำกับดูแล แทนการควบคุม โอนงานบางอย่างไปให้องค์กรท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด หรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้เอกชน ดำเนินการแทน

2.4 หลักธรรมาภิบาลของสำนักงานข้าราชการพลเรือน ซึ่งเป็นผลจากการประชุมประจำปีระหว่างส่วนราชการกับสำนักงาน ก.พ. เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2542 ว่าประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการคือ หลักนิติธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า การมีส่วนร่วม และหลักคุณธรรม โดยองค์ประกอบของสำนักงาน ก.พ. เน้นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล และการให้บริการของรัฐ ซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้ (บุญบงชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ถี. 2550 : 17-18)

2.4.1 หลักนิติธรรม ได้แก่ กฎหมาย และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเป็นธรรม มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากประชาชน ประชาชนตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของตนเองเข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในกรณีต่าง ๆ

2.4.2 หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ จำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของส่วนราชการมีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม และเปิดเผยต่อสาธารณะ

2.4.3 หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การได้รับการยอมรับ และความพอใจจากผู้รับบริการและผู้ที่เกี่ยวข้อง การบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติ คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานและจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ

2.4.4 หลักความคุ้มค่า ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความมีประสิทธิภาพ และความมีประสิทธิภาพผลทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ

2.4.5 หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่าง ๆ รวมถึงการประหยัดงบประมาณ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ

จำนวนผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือจำนวนข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม

2.4.6 หลักคุณธรรม ได้แก่ การร้องเรียน หรือร้องทุกข์ในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริการจัดการและใช้ทรัพยากรของชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด สังคมมีเสถียรภาพ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และมีระเบียบวินัย

2.5 องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่มักมีผู้เอ่ยถึงบ่อย ๆ มีดังนี้ (รัชยา ศานติยานนท์ และคนอื่น ๆ. 2544 : 7-8)

2.5.1 การรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่า การรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบที่ได้รับการเอ่ยถึงบ่อยที่สุด เนื่องจากแนวคิดของธรรมาภิบาลในปัจจุบันมีที่มาจากความต้องการลดการคอร์รัปชันของรัฐบาล โดยการรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ขึ้นอยู่กับพันธะผูกพันที่จะต้องแสดงให้เห็น และรับผิดชอบต่อในการกระทำที่มี ความคาดหวังอย่างเห็นพ้องต้องกัน ในการบริหารรัฐกิจได้มีแรงกดดันให้นำหลักการรับผิดชอบต่อผลปฏิบัติ มาใช้ในการบริหารจัดการด้วยเหตุผลหลายประการดังนี้

- 1) การเรียกร้องให้มีการเน้นการบริหารที่เน้นผลลัพธ์ และการปฏิบัติงานในภาครัฐบาล
- 2) การเรียกร้องให้หน่วยงานรัฐบาลมีความยืดหยุ่นและความเป็นอิสระมากขึ้น
- 3) การให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ในฐานะที่เป็นลักษณะสำคัญของการรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ การจัดการให้เกิดการรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติที่สัมฤทธิ์ผลนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจน ความคาดหวังเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ความสมดุลระหว่างความคาดหวังและขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติราชการที่มีความน่าเชื่อถือ และการประเมินและการปรับที่สมเหตุสมผล

2.5.2 ความโปร่งใส ความโปร่งใสเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ ความโปร่งใส หมายถึง การมีระบบสารสนเทศที่ดี และการเปิดเผย และการเผยแพร่สารสนเทศดังกล่าวไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจรับผิดชอบในการประเมินผลการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตามเกณฑ์

2.5.3 การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจในด้านต่าง ๆ การมีส่วนร่วมทำให้รัฐบาลได้รับข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับความ

ต้องการและการให้ความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ของประชาชน ชุมชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ รัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับประชาชนจะสามารถตัดสินใจได้ดีกว่าและได้รับการยอมรับมากกว่า

เห็นได้ว่าองค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเน้นการกำหนดเป็นกรอบแนวทางให้แก่หน่วยงานราชการเพื่อถือปฏิบัติ สำหรับการศึกษาคั้งนี้จะชี้องค์ประกอบหลักของหลักธรรมาภิบาลที่ได้กำหนดไว้ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ดังที่กล่าวมานี้เป็นสำคัญ

หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการท้องถิ่น

1. แนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

แนวคิดในการพัฒนาหลักการธรรมาภิบาลหรือระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมีการกล่าวถึงเป็นระยะ ในแวดวงของนักวิชาการตั้งแต่ช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แต่ยังไม่ค่อยแพร่หลาย ด้วยเหตุผล 2 ประการคือแนวความคิดยังขาดความชัดเจนละคนส่วนใหญ่ยังไม่สนใจ เมื่อประเทศไทยต้องประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจและการเงิน เมื่อรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีนายชวน หลีกภัย ได้เข้ามาบริหารประเทศในปลายปี 2540 ภาวะแวดล้อมและเงื่อนไขการู้วิกฤติเศรษฐกิจ ทำให้รัฐบาลต้องหันมาให้ความสนใจประเด็นนี้อย่างจริงจัง โดยได้พิจารณาเห็นความจำเป็นที่ประเทศชาติต้องมีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบูรณะสังคมและประเทศ เพื่อพลิกฟื้นภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งให้กับสภาพเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของประเทศเพื่อสามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างทันสถานการณ์

รัฐบาลในยุคนั้นได้มีหนังสือลงวันที่ 15 ธันวาคม 2540 ขอความร่วมมือจากมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยในการดำเนินการค้นคว้า วิจัยเพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมทั้งในระยะสั้นระยะยาวในการแก้ปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาประเทศให้มีความยั่งยืนถาวร โดยเร็วที่สุด

สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2549 : 11-13) ประสพการณ์จากทั่วโลก เช่น เดียวกันที่สอนให้เราว่า การต่อสู้กับปัญหาคอร์รัปชันต้องคำนึงถึงการมีรัฐบาลที่ดี (Good Government) และการมีธรรมาภิบาล (Good governance) ประกอบกันด้วย เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า

รัฐบาลที่ดีคือเงื่อนไขเบื้องต้นที่สำคัญมากที่สุดสำหรับการสร้างธรรมาภิบาล และการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้น เพราะรัฐบาลที่ดีจะต้องทำหน้าที่ในวงรอบการบริหารจัดการของรัฐและกรอบในการบริหารของรัฐบาลตลอดจนส่งเสริมธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นโดยหลักการแล้วธรรมาภิบาลและการพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องถูกกำหนดให้มีเป้าหมายระยะยาวยิ่งกว่าการมีรัฐบาลที่ดี เพราะธรรมาภิบาลไม่สามารถจะเกิดขึ้นได้หากไม่มีรัฐบาลที่ดี ในทางทฤษฎีรัฐบาลที่ดีจะต้องแสดงให้เห็นว่ามีความชอบธรรมทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตย และการปฏิบัติต่อพรรคการเมืองฝ่ายค้านด้วยความเป็นธรรม มีความน่าเชื่อถือ (Accountability) ในการให้ข่าวสารข้อมูลแก่สังคม มีการแบ่งแยกอำนาจ มีระบบการตรวจสอบทั้งภายนอกและภายในที่มีประสิทธิภาพ มีระดับการทุจริตและการเล่นพรรคเล่นพวกน้อย ข้าราชการมีความสามารถมีนโยบายที่เป็นจริงและมีค่าใช้จ่ายในการป้องกันประเทศต่ำ สิทธิมนุษยชนได้รับการคุ้มครอง และกิจกรรมการเคลื่อนไหวของภาคเอกชนได้รับการยอมรับระบบศาลมีความยุติธรรมและรัฐบาลต้องไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ

การมีระบอบการปกครองที่ดีหรือมีธรรมาภิบาลก็จะช่วยในการควบคุมการคอร์รัปชันได้เช่นเดียวกัน สำหรับธนาคารโลก (พ.ศ. 2537) แล้ว ธรรมาภิบาล หมายถึง การที่รัฐบาลจะต้องมีนโยบายที่เป็นไปอย่างเปิดเผยและสามารถทำให้เกิดความสำเร็จได้ (นโยบายที่สำคัญ ๆ ของรัฐที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างกว้างขวาง สมควรที่จะให้มีการทำประชาพิจารณ์ และผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติด้วย) การมีข้าราชการที่จริยธรรม ไม่ยอมให้นักการเมืองกดขี่ หรือนำไปใช้เป็นเรื่องมือทางการเมือง ไม่ยอมให้ข่มขู่คุกคามหรือฮั้วหัวคะแนนคู่แข่งขันของนักการเมืองฝ่ายรัฐบาล การบริหารงานของรัฐบาลมีความโปร่งใส น่าเชื่อถือ มีภาคประชาชนที่เข้มแข็งและสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายของภาครัฐ ที่สำคัญก็คือ ทุกฝ่ายรวมถึงรัฐบาลต้องยอมอยู่ใต้กฎหมายและกติกากันเดียวกัน

2. ความหมายของธรรมาภิบาล การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือการจัดการที่ดี

ความหมายเรื่องธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่หลากหลายคือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (ปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว) มุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินงานตามภาระหน้าที่โดยยึดหลักการพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

2.1 หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้อง เป็นธรรม การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกาและการปฏิบัติกร กฎ กติกาที่ตกลงกันไว้

อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพความยุติธรรมของสมาชิก

2.2 **หลักคุณธรรม** หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยันอดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

2.3 **หลักความโปร่งใส** หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส

2.4 **หลักมีความมีส่วนร่วม** หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

2.5 **หลักความรับผิดชอบ** หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและเสียจากการกระทำของตนเอง

2.6 **หลักความคุ้มค่า** หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

แต่ละหลักสามารถจำแนกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประเทศ ระดับภาครัฐและระดับองค์กร ซึ่งแต่ละระดับมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน กล่าวคือ องค์กรที่มีการบริหารจัดการที่ดีจะสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีของระดับภาครัฐ และระดับประเทศต่อไป ในทางกลับกันการกำหนดบทบาทในระดับประเทศจะมีผลต่อบทบาทภารกิจและการบริการจัดการระดับภาครัฐและระดับองค์กรด้วย

การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในองค์กร : วรภัทร โตรณะเกษม (2542 : 11-17) อธิบายว่า Good Governance หมายถึง การกำกับดูแลที่ดี หรือหมายถึงใช้สิทธิ์ของความเป็นเจ้าของที่จะปกป้องดูแลผลประโยชน์ของตนเอง โดยผ่านกลไกที่เกี่ยวข้องในการบริหาร โดยหัวใจสำคัญโครงการขยายผลเพื่อนำตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีระดับองค์กร ไปสู่การปฏิบัติ 2-4 ของธรรมาภิบาล คือ ความโปร่งใส (Transparency) ความยุติธรรม (Fairness) และความรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจ (Accountability) การกำกับดูแลที่ดีมีความจำเป็นทั้งในภาครัฐและเอกชน ในกรณีภาครัฐจะเรียกว่า Good Corporate

Governance ผู้เป็นเจ้าของคือ ผู้ถือหุ้นใช้สิทธิในการเลือกคณะกรรมการบริษัท เข้าไปทำหน้าที่กำหนดนโยบาย กัดเลือกและกำกับดูแลผู้บริหารให้ บริหารงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของบริษัทตามเจตนารมณ์ของผู้ถือหุ้น

ในตอนท้ายได้กล่าวถึงวิธีการสร้างธรรมาภิบาล ในองค์กรว่าต้องเริ่มจาก

1. คณะกรรมการบริหาร และผู้บริหารระดับสูงต้องทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการเป็นธรรมาภิบาล
2. คณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูงควรทบทวน กระบวนการกำกับดูแลที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของคนว่า มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีความโปร่งใสเพียงใด
3. ปรับปรุงรูปแบบและกระบวนการกำกับดูแลให้ดีขึ้น และสั่งให้มีการดำเนินการของรัฐและธรรมราษฎรกับองค์กรประชาสังคม : ดร.อมรา พงศาพิชญ์ (2541 : 17-21) ได้พยายามวางพื้นฐานความคิดเรื่องรัฐและธรรมราษฎร หรือธรรมาภิบาลโดยสังเขป โดยได้อธิบายความหมายของรัฐและธรรมราษฎร โดยแยกเป็นความหมายระดับนามธรรม และรูปธรรม ความหมายของรัฐและธรรมราษฎรในระดับนามธรรมหมายถึง การดูแลผลประโยชน์ของ ส่วนรวม โดยสมาชิกของสังคมนั้นมีการตรวจสอบซึ่งกันและกัน ส่วนความหมายในระดับรูปธรรม คือ การกำหนดเกณฑ์หรือกฎกติกาเพื่อให้สมาชิกใน
4. การกฎหมายรองรับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Access to Justice) ธีระยุทธ บุญมี (2541 : 17) ได้ศึกษาเรื่องรัฐธรรมนูญแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ผู้หายนะประเทศไทย โดยได้กล่าววาท่ามกลางวิกฤตเศรษฐกิจที่รุนแรง และกำลังจะนำมาซึ่งวิกฤตใหญ่ทางสังคม ธีระยุทธได้เสนอแนวคิด รัฐธรรมนูญแห่งชาติขึ้นเพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการกอบกู้วิกฤติเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งผลักดันให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน รัฐธรรมนูญแห่งชาติเป็นพัฒนาขั้นสำคัญของการก่อตัวเป็นสังคมเข้มแข็ง กล่าวคือเป็นขั้นตอนของการก่อตัวขึ้นเป็นอุดมการณ์ร่วมสังคม เป็นแนวคิดในเชิงปฏิบัติที่เรียกร้องให้มีการยกระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือกันอย่างจริงจัง ของทั้งภาครัฐ ภาคสังคมและภาคเอกชน เพื่อปฏิรูประบบต่าง ๆ ในสังคมเสียใหม่ ๆ และสร้างระบบการบริหารประเทศที่มีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้

3. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในหน่วยภาครัฐ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) (2541 : 12-13) ซึ่งมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้ระดมนักคิดในประเทศไทยหลายสาขาที่อาสาสมัครมาร่วมทำงาน และคณะทำงานได้จัดเอกสารข้อเสนอเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลไทย เสนอต่อ

นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2542 ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) จัดทำบันทึกเรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเสนอต่อนายกรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาในการประชุมวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 โดยมีมติเห็นชอบตามข้อเสนอ และเห็นควรให้สร้างขรรมาภิบาลในหน่วยงานภาครัฐเพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาและส่งเสริมขรรมาภิบาลในสังคมไทย โดยให้จัดทำเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อหน่วยงานของรัฐสามารถนำไปปฏิบัติได้ และจะไม่ถูกยกเลิกเมื่อมีการปรับเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ซึ่งจะทำการดำเนินการระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2542 เห็นชอบร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (ปัจจุบันยกเลิกแล้ว)

นายกรัฐมนตรีได้ลงนามเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2542 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง วันที่ 10 สิงหาคม 2542 ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อมา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งเวียนระเบียบที่ให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งทราบและถือปฏิบัติ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สดค. ที่ 0204ว/ว ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2542

สาระสำคัญของระเบียบ

สร้างกฎเกณฑ์และกลไกที่ดีในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม เพื่อให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงสามารถส่งสัญญาณเตือนภัยและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องสามารถปรับเปลี่ยนกลไกและพื้นที่เพื่อการทำงานและการประสานงานในภาครัฐและเอกชน รับรองได้อย่างทันท่วงทีในยามที่มีปัญหา

พัฒนาศักยภาพของนักวิชาการให้สามารถศึกษา ค้นคว้าและเสนอแนะแนวทางแก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมอย่างถูกต้อง กล้าหาญ และมีจริยธรรม

ปรับปรุงระบบการตัดสินใจและการบริหารจัดการทั้งของภาครัฐและภาครัฐกิจเอกชนให้ รวดเร็วชัดเจน และเป็นธรรม

ขยายโอกาสของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองเพื่อร่วมกับภาครัฐในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาส่วนรวม ขจัดการทุจริตประพฤติมิชอบและการหลีกเลี่ยงกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ใส่ตนหรือกิจการที่

คนมีส่วนได้เสียทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน เพื่อให้เกิดความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมร่วมกัน

หลักยึดในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม 6 ประการ ได้แก่

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบต่อ
6. หลักความคุ้มค่า

กลยุทธ์เพื่อสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกภาคของสังคม จำเป็นต้องร่วมดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่องทั้งในระยะเฉพาะหน้า ระยะกลาง และระยะยาว โดยต้องมีการปฏิรูปใน 3 ส่วน ดังนี้

1. ภาครัฐต้องปฏิรูปบทบาทหน้าที่ โครงสร้าง และกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล คือประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนได้อย่างราบรื่น
2. ภาคธุรกิจ เอกชนต้องปฏิรูปการทำงานโดยยึดกติกาที่โปร่งใสมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น เป็นธรรมต่อลูกค้า รับผิดชอบต่อสังคม มีมาตรฐานการบริการ มีระบบตรวจสอบที่มีคุณภาพสามารถทำงานร่วมกันกับภาครัฐและภาคประชาชนได้อย่างราบรื่น
3. ภาคประชาชน ต้องสร้างเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง มีความรู้ความเข้าใจในหลักการของการสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

แนวทางปฏิบัติ

1. สร้างความตระหนักร่วมกันในสังคม เพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างสรรค์กลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี
2. ออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ ที่จำเป็นรวมทั้งการดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ
3. เร่งรัดให้เกิดการปฏิรูปการบริหาร ภาครัฐและปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็น

รูปธรรม

4. เร่งรัดแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤตมิชอบในภาครัฐ และภาคธุรกิจ

เอกชน

5. เร่งสร้างมาตรฐานการดำเนินธุรกิจ

มาตรการ

1. เร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐทำความเข้าใจ และตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามหลักการ 6 ประการ ตามระเบียบ

2. เร่งรัดการดำเนินเพื่อออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญให้เสร็จสิ้น โดยเร็ว

3. เร่งรัดการดำเนินการตามแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ

4. เร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

5. ส่งเสริมและกำกับให้หน่วยงานของรัฐ กำหนดแผนการสร้างความปลอดภัยและป้องกันการทุจริตประพฤตมิชอบในระบบราชการและรายงานผลการดำเนินการในรอบปีต่อคณะรัฐมนตรี

6. สนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการที่มีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตมิชอบในวงราชการ

7. ให้กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง และหน่วยงานของรัฐอื่นที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานของธุรกิจเอกชนส่งเสริม สนับสนุนระบบเศรษฐกิจเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด ให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ส่งเสริมให้มีมาตรฐานที่ดีในการดำเนินธุรกิจ

ทั้งนี้ ระเบียบนี้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐและผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตามระเบียบนี้ และรายงานผลการดำเนินการ ความคืบหน้า ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่อคณะรัฐมนตรี เป็นระยะ หรือตามที่กำหนดในระเบียบนี้ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2544 : 13-24)

อย่างไรก็ดีระเบียบนี้ได้ยกเลิกและมีการออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 แทน

แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมหมู่บ้าน

1. ความหมายของประชาคม

ประชาคม หรือภาษาอังกฤษใช้คำว่า Civil Society มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 502) อธิบายว่า
ประชาคม หมายถึง ชุมชนหรือ กลุ่มชนซึ่งอยู่รวมกัน และมีการติดต่อสัมพันธ์กัน

ดวงกมล (วัฒนสุข) พรชานี (2550 : 6) อธิบายว่า ประชาคม เป็นการรวมคำ
สองคำเข้าด้วยกัน คือ ประชา และสมาคม/สังคม ซึ่งทั้งสองคำเมื่อรวมกันหมายถึง ประชาชน
หรือคนที่มากกว่า หนึ่งคนเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีการพบปะ ปรึกษาหารือ หรือพูดคุย
แลกเปลี่ยนกันระหว่างคนที่มีความสัมพันธ์กัน และการอยู่ร่วมกัน

พระไพศาล วิสาโล (2544 : 13-17 ; อ้างถึงใน สันติสุข โสภณศิริ. 2544 : 3-5)
ได้ให้ความหมายของประชาคมว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสูงในกิจกรรมสาธารณะระดับต่าง ๆ
คือ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ไปจนถึงระดับประเทศ โดยมีการรวมตัว หรือกระทำผ่านองค์กรนานา
ชาติดด้วยความสมัครใจอย่างเป็นอิสระจากรัฐ และทุน กล่าวอีกนัยหนึ่ง ประชาคมคือ “สังคมที่
มีการเมืองภาคประชาชน” ในระดับเข้มข้น แม้ว่ากิจการสาธารณะที่ประชาชนมีส่วนร่วมนั้น
ไม่ได้จำกัดเฉพาะเรื่องการเมืองอย่างที่เข้าใจอย่างเดียว หากรวมถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม อบรมเยาวชน เป็นต้น

2. เครือข่ายองค์กรประชาชนที่มีกิจกรรมเชิงสาธารณะ โดยต่างหากจาก
กิจกรรมที่รัฐ เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับสถาบันของรัฐ เช่น ลูกเสือชาวบ้าน อบต. พรรค
การเมือง หรือการไปเลือกตั้ง และไม่ใช้กิจกรรมในระบบตลาด เช่น การตั้งบริษัทหรือการซื้อขาย

ทั้ง 2 ความหมาย ให้จุดเน้นที่แตกต่างกัน ความหมายแรกนั้นบ่งชี้ถึงเป้าหมาย
หรือวิสัยทัศน์ที่ควรไปให้ถึง แต่ความหมายที่ 2 มีนัยยะถึง มรรควิธี คือ เน้นถึงองค์ประกอบ
ของสังคมที่ควรส่งเสริมเพิ่มพูนทั้งในแง่ปริมาณ และคุณภาพ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะ
นำพาความร่มเย็นเป็นสุขมาสู่ประชาชน

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2544) (อ้างถึงใน ชูชัย สุภวงค์ และยุวดี คาคการณโกศล.
2544 : 93) ได้ให้ความหมายของประชาคมไว้ว่า หมายถึง กลุ่มองค์กรที่เป็นพลังนอกระบบรัฐ
เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันขึ้นมา โดยไม่หวังกำไรหรือหวังกำไรก็ตาม ที่ต้องการมีบทบาทร่วมกับรัฐ
ในการที่จะจัดระเบียบการปกครอง การพัฒนาจัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับ

ประชาชน

สรุปได้ว่าประชาคม หมายถึงการที่ประชาชนหรือหมู่ชนที่เข้ามาร่วมกันเพื่อพูดคุย ปรีกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในรูปของกลุ่ม หรือเครือข่าย ในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่แก้ปัญหาหนึ่ง ๆ ให้ลุล่วง หรือพัฒนาประเด็นนั้น ๆ ร่วมกัน

2. พัฒนาการของประชาคม

หากย้อนไปเมื่อหลายสิบปีมาแล้ว ประชาชนมักจะถูกอ้างอิง และพาดพิง จากการกำหนดนโยบายทั้งฝ่ายผู้จัดให้เกิดการบริหาร (รัฐบาล) ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล และผู้มีอำนาจชี้นำรัฐบาล อยู่เสมอว่า ในการจัดทำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นใดประเด็นหนึ่งนั้น ได้รับการเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจาก “ประชาชน” ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความ “ชอบธรรม” หรือ “ไม่ชอบธรรม” ต่อนโยบายหรือประเด็นดังกล่าว การอ้างความชอบธรรมจากประชาชนนั้น ในอดีตส่วนใหญ่เป็นการกล่าวอ้างโดยไม่มีกระบวนการ หรือไม่มีที่ไปที่มาที่สร้างความเชื่อว่าประชาชนได้ให้ความชอบธรรม หรือไม่ชอบธรรม ทั้งไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีการดำเนินการหรือดำเนินการอย่างไร หรือมีวิธีการใดที่ทำให้เกิดการเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยจากประชาชน ในนโยบายหรือประเด็นนั้น ๆ ประชาคมจึง เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (Participatory Learning Process) ที่เปิดโอกาสให้คนทุกคนที่เข้าร่วมในกระบวนการได้แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นต่อประเด็นอย่างเสรี เท่าเทียม และตรงไปตรงมา การจัดให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นทำได้หลายวิธี เช่น การจัดเวทีประชาคม (People Forum) การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างคนหรือกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นร่วมต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง การส่งเสริมหรือพัฒนาให้เกิดศักยภาพในท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการฝึกอบรม หรือการทำงานร่วมกันระหว่างชาวบ้านกับองค์กรภายนอก เป็นต้น (ดวงกมล (วัฒนสุข) พรธานี, 2550 : 8)

ดังนั้น ประชาคมจึงเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยหลากหลายวิธีการ และขั้นตอนที่ชัดเจน ที่จัดขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นที่หลากหลาย ข้อเสนอ และ/หรือข้อสรุปของประชาชนหรือคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ว่ามีความรู้สึก หรือมีความคิดต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขาทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างไร และมีแนวทางที่จะแก้ปัญหา หรือผลักดันในประเด็นนั้น ๆ อย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายสุดท้ายคือการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ประชาชนมีส่วนร่วม และเป็นเจ้าของการพัฒนา

การจัดทำประชาคมเป็นวิธีการที่องค์กรบริหารส่วนตำบลชี้แจงได้ดำเนินการทุกปี เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ระหว่างองค์กรบริหารส่วนตำบลชี้แจง

กับประชาชนในเขตพื้นที่ โดยมีการกำหนดประเด็นหรือปัญหาาร่วมกัน โดยใช้เวทีในการสื่อสารเพื่อการรับรู้และเข้าใจในประเด็น/ปัญหา และช่วยกันผลักดัน หรือหาข้อสรุปเป็นแนวทางแก้ไขประเด็นปัญหานั้น ๆ และนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา

3. การทำประชาคม

การทำประชาคมเป็นวิธีการที่องค์การบริหารส่วนตำบลชี้แจงได้ดำเนินการทุกปี เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลชี้แจงกับประชาชนในเขตพื้นที่ โดยมีการกำหนดปัญหาหรือประเด็นร่วมกัน โดยใช้เวทีในการสื่อสารเพื่อการรับรู้และเข้าใจในประเด็น/ปัญหา และช่วยกันผลักดัน หรือหาข้อสรุปเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาประเด็นนั้น ๆ และนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา

เมื่อได้ผลสรุปจากการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการพัฒนาขององค์กรท้องถิ่นแล้ว ขั้นตอนต่อไปผู้จัดทำโครงการควรจัดทำ (ร่าง) โครงการให้เรียบร้อย และนำเข้าสู่กระบวนการประชาคม เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ และเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชนไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การทำงานของประชาคมนี้ทำให้การทำงานของท้องถิ่นเป็นระบบและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามก็ตามประชาคมที่ดีควรมี

4. ลักษณะที่ดีของประชาคม

ประชาคมที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ (มนตรี เกิดมีมูล. 2551 : 93-94)

1. เป็นการรวมตัวที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ มิได้เกิดจากการจัดตั้ง หรือถูกเกณฑ์มาโดยผู้ใดผู้หนึ่ง หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง
2. เป็นการรวมที่มีความหลากหลาย ประกอบด้วยคนทุกส่วน ทุกกลุ่มทุกฝ่ายของคนในชุมชน
3. เป็นการรวมตัวกันด้วยความรัก ความผูกพัน หรือมีความสนใจหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน
4. ผู้ที่มาร่วมกันจะต้องมีจิตสำนึกสาธารณะ คือ มีจิตใจที่จะทำเพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ
5. ผู้นำจะต้องเปิดกว้างทางความคิดและมีภาวะผู้นำ
6. มีกระบวนการเรียนรู้และตัดสินใจ
7. มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

8. มีเครือข่ายและช่องทางการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเป็นระบบการจัดการที่ดี

5. ขั้นตอนการทำประชาคมหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลจีเหล็ก

องค์การบริหารส่วนตำบลจีเหล็กมีขั้นตอนการทำประชาคม ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลจีเหล็ก. 2552 : 21)

1. ประชาสัมพันธ์หัวข้อหรือประเด็นที่จะนำเข้าสู่ประชาคม เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลและทำความเข้าใจก่อน ทั้งนี้อาจเป็นประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยทั่วไป ซึ่งมีการจัดเวทีการประชุมเป็นประจำอยู่แล้ว หรืออาจกำหนดประเด็นเฉพาะเรื่องที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการทราบคำตอบ เป็นต้น

2. การจัดเวทีประชาคม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ดำเนินการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตามประเด็นที่กำหนดไว้

2.2 สรุปผลที่ได้จากการทำประชาคมของแต่ละหมู่บ้าน

2.3 เชิญตัวแทนประชาคมตามที่ประชาคมคัดเลือก หมู่บ้านละ 15 คน ประชุมเพื่อพิจารณาผลที่ได้จากการทำประชาคม

2.4 นำผลที่ได้จากการประชุมตัวแทนประชาคม จัดทำเป็นยุทธศาสตร์

2.5 นำแผนยุทธศาสตร์เสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2.6 นำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

บริบททั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

1. ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมืองมหาสารคาม ระยะห่างจากอำเภอ 11 กิโลเมตร

1.1 อาณาเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงมีพื้นที่ทั้งหมด 15,145 ไร่ หรือประมาณ 18.65 ตารางกิโลเมตร โดยติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลเวียงน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

1.1.2 ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลวังแสงอำเภอแกลง จังหวัด

มหาสารคาม

1.1.3 ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลคอนหวานกับตำบลบัวคืออำเภอเมือง จังหวัด

มหาสารคาม

1.1.4 ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลโคกก่อและตำบลหนองโน อำเภอเมือง

มหาสารคาม

1.2 เขตการปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงมีหมู่บ้านที่อยู่ในเขต

จำนวน 8 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านหัวนาคำ	ผู้ใหญ่บ้าน คือ	นายสมพร เมืองนนท์
หมู่ที่ 2	บ้านป่ากุง	ผู้ใหญ่บ้าน คือ	นายช่วย อาจจุลลา
หมู่ที่ 3	บ้านหนองคู	ผู้ใหญ่บ้าน คือ	นายทองคำ คงแสนคำ
หมู่ที่ 4	บ้านจ่านัก	ผู้ใหญ่บ้าน คือ	นายทอง สาทักดี
หมู่ที่ 5	บ้านโคกศรี	ผู้ใหญ่บ้าน คือ	นายบุญมี อุทัยนาง
หมู่ที่ 6	บ้านหนองปลิง	ผู้ใหญ่บ้าน คือ	นายธีรศักดิ์ ภาสงค์
หมู่ที่ 7	บ้านโนนสมบูรณ์	กำนันตำบลหนองปลิง คือ	นายอุดม วังหอม
หมู่ที่ 8	บ้านศรีวิสัย	ผู้ใหญ่บ้าน คือ	นายสุรเดช ตะวัน

1.3 สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของตำบลหนองปลิง โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบและเนินสลับกับที่ราบสูงซึ่งเป็นลูกคลื่นและสูงกว่าระดับน้ำทะเล ประมาณ 170-200 เมตร สภาพภูมิประเทศของตำบลหนองปลิง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.3.1 พื้นที่ค่อนข้างราบส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณทิศเหนือของตำบล ซึ่งอยู่ในเขตหมู่ที่ 5 และหมู่ 6 เป็นบางส่วน

1.3.2 ที่ราบลุ่มสลับที่ค่อนข้างใหญ่อยู่บริเวณทิศใต้ของตำบลหนองปลิง ซึ่งครอบคลุมบริเวณหมู่ที่ 1,2,3,4,6,7 และ 8 ซึ่งเหมาะในการทำนาและปลูกพืชสวน

1.4 ประชากร องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงมีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 5,086คน โดยแยกเป็น ชาย 2,565 คน หญิง 2,521 คน และมีจำนวน 1,295 หลังคาเรือน (ข้อมูล เดือนเมษายน พ.ศ.2554 จาก ฝ่ายทะเบียนราษฎร อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร แยก ชาย/หญิง

หมู่ จำนวนประชากร	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
หมู่ที่ 1 บ้านหัวนาคำ	221	239	460	116
หมู่ที่ 2 บ้านป่ากุง	90	81	171	50
หมู่ที่ 3 บ้านหนองจุก	444	443	887	230
หมู่ที่ 4 บ้านจันนาก	477	453	930	212
หมู่ที่ 5 บ้านโลกศรี	341	337	678	165
หมู่ที่ 6 บ้านหนองปลิง	577	573	1,150	305
หมู่ที่ 7 บ้านโนนสมบูรณ์	99	116	215	62
หมู่ที่ 8 บ้านศรีวิสัย	316	279	595	155
รวม	2,565	2,521	5,086	1,295

1.5 สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการบริหารพื้นที่

1.5.1 สภาพทางเศรษฐกิจ

1) อาชีพ ประชากรในตำบลหนองปลิงอำเภอเมืองมหาสารคาม ส่วนใหญ่มีอาชีพ ทำนา ทำไร่ ทำสวน และบางหมู่บ้านมีอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน หลังฤดูทำนา ทำไร่ ประชากรจะไปทำงานรับจ้างที่ในและต่างจังหวัด โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง

2) หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

ปั้มน้ำมันและก๊าซ	3	แห่ง
โรงแรม / รีสอร์ท (กำลังดำเนินการ)	1	แห่ง
ศูนย์โชว์มรดกยนต์ (มือสอง)	1	แห่ง
โรงกลึง	1	แห่ง
โรงสีข้าวขนาดเล็ก	20	แห่ง
ร้านค้าของชำหรือของเบ็ดเตล็ด	39	แห่ง
ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง	2	แห่ง
ร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์	9	แห่ง

ร้านซ่อมรถยนต์	3	แห่ง
ตลาดนัด (เร่ขาย)	5	แห่ง
ร้านรับซื้อของเก่า	1	แห่ง
ร้านเสริมสวย	1	แห่ง
ร้านขายเนื้อ	1	แห่ง
ร้านจำหน่ายขนมจีน	1	แห่ง
โรงปลาทุ	1	แห่ง
โรงสุรากลั่น	1	แห่ง
โรงชำแหละไก่	1	แห่ง
กิจการบ้านเช่า	1	แห่ง
ร้านอินเตอร์เน็ตและเกมส์	1	แห่ง
โรงแปรรูปเฟอร์นิเจอร์	1	แห่ง
เช่าสัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์ ระบบ		
AIS	1	แห่ง
DTAC	1	แห่ง

1.5.2 สภาพทางสังคม

1) การศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา	4	แห่ง
โรงเรียนขยายโอกาส ระดับ มัธยมศึกษา	1	แห่ง
ศูนย์ กศน.ประจำตำบลหนองปลิง	1	แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน/ ห้องสมุดประชาชน	8	แห่ง

2) สถาบันและองค์การทางศาสนา

วัด/สำนักสงฆ์	5	แห่ง
วัดป่าธรรมชาติ	2	แห่ง

3) สาธารณสุข

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (บ้านห้วยน้ำคำ)	1	แห่ง
---	---	------

ตารางที่ 2 สภาพการถือครองพื้นที่

หมู่ที่	บ้าน	การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ไร่)						รวม
		นาข้าว	พืชไร่ อื่นๆ	หม่อน	ไม้ผล, ไม้ยืนต้น	พืชผัก	ที่อาศัย	
1	หัวนาคำ	1,382	15	-	364	-	68	1,799
2	ป่ากุง	847	12	-	51	3	12	925
3	หนองคู	2,355	71	-	583	5	95	1,309
4	จ้านัก	2,590	39	-	105	-	87	5,928
5	โคกศรี	1,907	11	-	16	-	35	1,958
6	หนองปลิง	2,008	15	-	533	-	60	2,627
7	โนน สมบูรณ์	694	20	-	17	-	14	745
8	ศรีวิไล	991	74	-	28	4	30	1,127
	รวม	12,774	257	-	1,697	12	405	15,145

(ข้อมูล เดือนเมษายน พ.ศ. 2554 จาก ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ
ตำบลหนองปลิง)

1.5.3 การบริหารพื้นฐาน

1) การคมนาคม

ตำบลหนองปลิงอำเภอเมืองมหาสารคาม มีเส้นทางคมนาคมหลายสาย แต่สภาพของถนนบางสายเป็นหลุมเป็นบ่อ ไม่มีที่ระบายน้ำหรือก็เป็นถนนลูกรัง ส่วนถนนสายหลัก คือ ถนนสายมหาสารคาม - วาปีปทุม (ทางหลวงหมายเลข 2040) และถนนสายมหาสารคาม - แกดำ (ทางหลวงหมายเลข 2380)

2) การโทรคมนาคม

ตำบลหนองปลิงอำเภอเมืองมหาสารคาม มีโทรศัพท์สาธารณะทุก

หมู่บ้าน

3) การไฟฟ้า

ทุกหมู่บ้านในตำบลหนองปลิงมีไฟฟ้าใช้และประชาชนทั้งหมดมี

ไฟฟ้า ใช้ประจำหมู่บ้าน

ตารางที่ 3 แสดงพื้นที่แหล่งน้ำ

ที่	ชื่อแหล่งน้ำ	สถานที่ตั้ง		การใช้ประโยชน์		หมายเหตุ
		บ้าน	หมู่ที่	ประเภทการใช้	พื้นที่ไร่	
1	หนองหัวนาคำ	หัวนาคำ	1	อุปโภค-บริโภค	-	1. หนองน้ำบางแห่งต้นเงินมีน้ำ
2	หนองคู	หนองคู	3	อุปโภค-บริโภค	-	ไม่เพียงพอใน
3	ประปาบ้านหนองคู	หนองคู	3	อุปโภค-บริโภค	-	ฤดูแล้งไม่
4	หนองคูบ้านจ้านัก	จ้านัก	4	อุปโภค-บริโภค	-	สามารถใช้ทำ
5	หนองไฮ	จ้านัก	4	อุปโภค-บริโภค	-	การเกษตร ได้
6	หนองปลิง	หนองปลิง	6	อุปโภค-บริโภค	-	2. บ่อโยกชำรุด
7	บ่อโยกมี 48 แห่ง	มีทุกหมู่บ้าน	1-8	อุปโภค-บริโภค	-	ใช้การไม่ได้
8	ฝาย 4 แห่ง				-	

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง (2554)

4) ประชาชนขนาดกลาง 2 แห่ง

5) ประชาชนขนาดใหญ่ 2 แห่ง

1.6 ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

พื้นที่ป่าของตำบลหนองปลิง คือป่าโคกหินลาด ซึ่งเป็นป่าสาธารณะที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ของป่าพื้นบ้าน ไว้ได้อย่างดี และพื้นที่ป่าขนาดเล็กอยู่สลับกับพื้นที่ทำการเกษตร ซึ่งมีพื้นที่ป่าโดยรวมแล้วประมาณ 856 ไร่ พบในหมู่ที่ 1,2,3,4,5,6,7 และ 8 ปัจจุบันได้จัดเป็นที่ สปก. ไปบ้างแล้ว ซึ่งจะใช้ประโยชน์ร่วมกันกับตำบลโคกก่อและตำบลคอนหวาน

2. ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

2.1 ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

2.1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงมีบุคลากร ทั้งหมด 22 คน โดย

แบ่งเป็น

1) พนักงานส่วนตำบล	15	คน
2) ลูกจ้างประจำ	2	คน
3) ครูผู้ดูแลเด็ก (ลูกจ้างตามภารกิจ)	4	คน
4) พนักงานขับรถยนต์ (ลูกจ้างตามภารกิจ)	1	คน

รวมทั้งหมด 22 คน

2.1.2 จำนวนบุคลากรในส่วนราชการภายใน แบ่งเป็น

1) ตำแหน่งในสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
(รวม พนักงานขับรถ)	8	คน
2) ตำแหน่งในส่วนป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย	-	คน
3) ตำแหน่งในส่วนการคลัง	6	คน
4) ตำแหน่งในส่วนโยธา	2	คน
5) ตำแหน่งในส่วนสาธารณสุข	-	คน
6) ตำแหน่งในส่วนการศึกษา
(รวม ครูผู้ดูแลเด็ก)เป็น	5	คน
7) ตำแหน่งในส่วนสวัสดิการสังคม	1	คน

ตารางที่ 4 บุคลากรในส่วนราชการ ภายใน อบต.หนองปลิง

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ส่วนราชการใน อบต.
1	นางจรรยา คุชฤทธิ	ปลัด อบต.หนองปลิง (นัก บริหารงาน อบต.)	สำนักปลัดอบต.
2	นายกิตติศักดิ์ โสแสงรักษา	จนท.วิเคราะห์นโยบาย / รักษาการ หน.สำนักปลัด นิตกร	สำนักปลัดอบต.
3	นายปัญญา ศรีธรรม์	บุคลากร	สำนักปลัดอบต.
4	นายเรืองศิลป์ มะโนใจ	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป	สำนักปลัดอบต.
5	นางสุวิณา ไชยแสนย์	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล	สำนักปลัดอบต.
6	นายศิวัช เทพทวีชัย	เจ้าหน้าที่ธุรการ	สำนักปลัดอบต.
7	นางบัวลี ศรีบุญเรือง	พนักงานขับรถยนต์ (ถูกจ้างตามภารกิจ)	สำนักปลัดอบต.
8	นายประจักษ์ ศิริบุรี	หัวหน้าส่วนการคลัง (นักบริหารงานการคลัง)	ส่วนการคลัง
9	นางอรวรรณ จันทร์จรัส		

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ส่วนราชการใน อบต.
10	นางปิยลักษณ์ ธนาเดชาวัฒน์กุล	นักวิชาการเงินและบัญชี	ส่วนการคลัง
11	นางจิตรดา สวาทพงษ์	เจ้าพนักงานพัสดุ	ส่วนการคลัง
12	นางพรนภา มะโนใจ	เจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้	ส่วนการคลัง
13	นางสาวศรีเมือง เชนบุรีรัมย์	เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้	ส่วนการคลัง
14	นางรัชณี คณเฑาะ	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี	ส่วนการคลัง
15	นายประภาส จันทวุฒิ	หัวหน้าส่วนโยธา (นักบริหารงานช่าง)	ส่วนโยธา
16	นายชนวัฒน์ ลาวงค์	นายช่างโยธา	ส่วนโยธา
17	นางสาวปรีชาภรณ์ ศรีโยวงศ์	นักวิชาการศึกษา/ รักษาการ หน.ส่วนการศึกษาฯ	ส่วนการศึกษาฯ
18	นางนิภาพร ศรีโยวงศ์	ครูผู้ดูแลเด็ก (ลูกจ้างตาม ภารกิจ)	ส่วนการศึกษาฯ
19	นางนาฎยา ไบบั้ง	ผู้ดูแลเด็ก (ลูกจ้างตามภารกิจ)	ส่วนการศึกษาฯ
20	นางสำรอง อุทัยดา	ผู้ดูแลเด็ก (ลูกจ้างตามภารกิจ)	ส่วนการศึกษาฯ
21	นางสาววรรณวิทย์ พันจักร	ผู้ดูแลเด็ก (ลูกจ้างตามภารกิจ)	ส่วนการศึกษาฯ
22	นางสุนิสา ประชาชัย	นักพัฒนาชุมชน/รักษาการ หน. ส่วนสวัสดิการสังคม	ส่วนสวัสดิการฯ

2.1.3 ระดับการศึกษาของบุคลากร

ระดับมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา	4	คน
ระดับปริญญาตรี	15	คน
ระดับปริญญาโท	3	คน

2.1.4 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

มีจำนวน 16 คน แยกเป็น

1) ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

คือ นายสมหมาย ศรีบุญเรือง

2) รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

คือ นายสุทัศน์ อุทัยดา

3) เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

คือ นางสาวเขาวภา ตะวัน

2.1.5 คณะผู้บริหารส่วนตำบลหนองปลิง มีจำนวน 4 คน

1) ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

คือ ร้อยเอก ทองใบ หาไชยอินทร์

2) ตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

คือ นายทองปาน ตางจงราช และ นายสุรศักดิ์ จุมศรีสิงห์

3) ตำแหน่งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

คือ นางทัศนีย์ พันธุ์จันทร์

(ข้อมูล เดือน มีนาคม พ.ศ.2554 จาก ส่วนสำนักปลัดฯ อบต. หนองปลิง)

2.2 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

2.2.1 ประจำปีงบประมาณ 2553 จำนวน 15,662,913.03 -บาท แยกเป็น

1) รายได้จัดเก็บเอง

1.1) หมวดภาษีอากร จำนวน 97,413.40.- บาท

1.2) หมวดค่าธรรมเนียมค่าปรับและใบอนุญาต

จำนวน 9,534.87.- บาท

1.3) หมวดรายได้จากทรัพย์สิน จำนวน 55,776.55.- บาท

1.4) หมวดรายได้จากสาธารณูปโภค การพาณิชย์

จำนวน - บาท

1.5) หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด จำนวน 62,850.- บาท

1.6) หมวดรายได้จากทุน จำนวน 2,022.- บาท

2) รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หมวดภาษีจัดสรร จำนวน 9,868,266.21.- บาท

3) รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หมวดเงินอุดหนุน จำนวน 5,567,050.- บาท

4) รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้โดยระบุวัตถุประสงค์

หมวดเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ จำนวน .- บาท

2.2.2 ประจำปีงบประมาณ 2554 จำนวน 14,061,047.26 - บาท แยกเป็น

1) รายได้จัดเก็บเอง

1.1) หมวดภาษีอากร	จำนวน	104,598.87.-	บาท
1.2) หมวดค่าธรรมเนียมค่าปรับและใบอนุญาต	จำนวน	37,901.75.-	บาท
1.3) หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	จำนวน	43,109.90.-	บาท
1.4) หมวดรายได้จากสาธารณูปโภค การพาณิชย์	จำนวน	-	บาท
1.5) หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด	จำนวน	8,090.-	บาท
1.6) หมวดรายได้จากทุน	จำนวน	7,488.-	บาท
- 2) รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
หมวดภาษีจัดสรร จำนวน 4,764,105.74.- บาท
- 3) รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
หมวดเงินอุดหนุน จำนวน 5,870,461.- บาท
- 4) รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้โดยระบุวัตถุประสงค์
หมวดเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ จำนวน 3,225,292.- บาท

(ข้อมูล ณ วันที่ 30 เดือนเมษายน พ.ศ. 2554 จากส่วนการคลัง อบต.หนองปลิง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม)

2.3 ค้านอื่น ๆ

รถกู้ชีพและกู้ภัย	จำนวน	1	คัน
รถบรรทุกขยะ	จำนวน	-	คัน
รถยนต์ส่วนบุคคล	จำนวน	1	คัน
รถดับเพลิง / บรรทุกน้ำ	จำนวน	1	คัน
รถจักรยานยนต์	จำนวน	1	คัน
เครื่องฟันท่าน้ำแมลง	จำนวน	-	เครื่อง
เครื่องตัดหญ้า	จำนวน	1	คัน
เครื่องฟันท่อควัน	จำนวน	3	เครื่อง
เครื่องคอมพิวเตอร์	จำนวน	9	เครื่อง
คอมพิวเตอร์แบบพกพา (โน้ตบุ๊ก)	จำนวน	2	เครื่อง

เวทีพร้อมเครื่องเสียง	จำนวน	-	ชุด
เครื่องปั้มน้ำ	จำนวน	1	เครื่อง
เครื่องปรับอากาศ	จำนวน	14	เครื่อง

2.4 กลุ่มอาชีพและชมรม

การรวมกลุ่มของประชาชนในตำบล แยกเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

2.4.1 กองทุน

กองทุนสวัสดิการชุมชน (วันละบาท)	1	กลุ่ม
---------------------------------	---	-------

2.4.2 กลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพทอผ้า	2	กลุ่ม
กลุ่มออมทรัพย์ (กองทุนหมู่บ้าน)	8	กลุ่ม
กลุ่มออมทรัพย์ (เพื่อการผลิต)	5	กลุ่ม
กลุ่มเลี้ยงโค	1	กลุ่ม
กลุ่มจักสานผู้สูงอายุ	2	กลุ่ม
กลุ่มสหกรณ์ร้านค้าชุมชน	3	กลุ่ม
กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	4	กลุ่ม
กลุ่มฉาปนกิจตำบลหนองปลิง	1	กลุ่ม
กลุ่มข้าวกล้อง	1	กลุ่ม
กลุ่มเกษตรแบบผสมผสาน	2	กลุ่ม
กลุ่มเลี้ยงไก่	1	กลุ่ม
กลุ่มเพาะเห็ด	1	กลุ่ม
กลุ่มปลูกพืชหมุนเวียน	1	กลุ่ม
กลุ่มแปรรูปอาหาร	1	กลุ่ม
กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์	1	กลุ่ม
กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	1	กลุ่ม
กลุ่มหัตถกรรมไม้ไผ่	1	กลุ่ม

2.4.3 ชมรม

ชมรมผู้พิการ	1	ชมรม
ชมรมผู้สูงอายุ	1	ชมรม
ชมรม อสม.	1	ชมรม

ชมรมอนุรักษ์ป่าไม้

1 ชมรม

2.5 จุดเด่นของพื้นที่

แต่ละหมู่บ้านระยะทางไม่ห่างกัน สามารถติดต่อประสานงานกันได้ สะดวกรวดเร็วการก่อสร้างถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านทำได้ง่าย และได้ประโยชน์พร้อมกัน 2-3 หมู่บ้าน พื้นที่ราบสามารถปลูกพืชผลทางการเกษตรได้ดี มีแหล่งน้ำ ทำให้ปลูกผักสวนครัว เป็นรายได้เสริมในฤดูแล้งได้ การเดินทางไปส่งผลผลิตทางการเกษตรสะดวกเพราะระยะทาง ห่างจากจังหวัดมหาสารคามประมาณ 11 กิโลเมตร ประชาชนมีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกัน และกันตามวัฒนธรรมของอีสาน ไม่มีอาชญากร ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ประชาชนอยู่กันอย่าง มีความสุข

3. ปัญหาและความต้องการของประชาชน

- 3.1 ปรับปรุงภูมิทัศน์รอบหนองปลิง เป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 3.2 ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ภายในหมู่บ้าน
- 3.3 ปรับปรุง/ซ่อมแซมถนนภายใน และรอบหมู่บ้าน
- 3.4 ลานกีฬาเอนกประสงค์ ประจำตำบล
- 3.5 ส่งเสริมอนุรักษ์ วัฒนธรรม จารีต ประเพณีที่อยู่หมู่บ้าน/ชุมชนให้ยั่งยืน

สืบไป

- 3.6 ส่งเสริมและรณรงค์ให้มีการออกกำลังกายภายในหมู่บ้าน
- 3.7 มีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยภายในหมู่บ้าน / ชุมชน
- 3.8 แก้ไขปัญหาข้าวเป็นโรค (แก้ไขปัญหาด้านการเกษตร)
- 3.9 จัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
- 3.10 ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 3.11 อยากให้มีตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร
- 3.12 อยากให้มีเวรยาม อปพร.และรักษาความสงบเรียบร้อยตามหมู่บ้าน
- 3.14 อยากให้ขยายไหล่ทางให้กว้าง เพื่อให้นักเรียนเดินทางไปโรงเรียนอย่าง

สะดวกและปลอดภัย

- 3.15 ส่งเสริมการเลี้ยงปลา ในบ่อซีเมนต์
- 3.16 อยากได้น้ำประปาที่สะอาด
- 3.17 สนับสนุนการพัฒนากองทุนหมู่บ้าน
- 3.18 แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภค และบริโภค

- 3.19 แก้ไขปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนการเกษตรในตำบล
- 3.20 ก่อสร้างท่อส่งน้ำใส
- 3.21 ปริมาณถังขยะไม่เพียงพอ
- 3.22 ขุดลอกห้วย หนอง คลอง บึง
- 3.23 ก่อสร้างท่อ/ร่องระบายน้ำรอบหมู่บ้าน
- 3.24 ไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟฟ้าแสงสว่าง) และขยายเขตไฟฟ้าเพื่อการเกษตร
- 3.25 เบียดผู้พิการ ผู้สูงอายุให้เพียงพอ
- 3.26 ปัญหาความยากจน ชาติที่ทำกิน
- 3.27 ขยายถนนเพื่อการเกษตร
- 3.28 ส่งเสริมอาชีพ การเลี้ยงสัตว์
- 3.29 ส่งเสริมสนับสนุนกิจการในครัวเรือน
- 3.30 พุนการศึกษาสำหรับ เด็ก นักเรียนที่เรียนดีแต่อยากจน
- 3.31 ส่งเสริมและสนับสนุนกิจการสภาเด็กและเยาวชน
- 3.32 จัดหาวัสดุอุปกรณ์กีฬาให้เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก เยาวชนและ

ประชาชนในหมู่บ้าน

- 3.33 ปัญหาที่ทำกินและที่อยู่อาศัย
- 3.34 มีการส่งเสริมเกษตรแบบพอเพียง
- 3.35 อนุรักษ์ธรรมชาติและป่าชุมชน
- 3.36 ลานตากข้าวชุมชน
- 3.37 ฝึกอบรมกลุ่มอาชีพเสริมในหมู่บ้าน
- 3.38 กลุ่มเพาะเห็ดเพื่อขาย
- 3.39 การกีฬาเพื่อจัดการศึกษาในชุมชน
- 3.40 ปลูกผักปลอดสารพิษ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นางนุช เกรือศรี (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการประชาคมหมู่บ้านด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตำบลตลาดขวัญ อำเภอคอกยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการประชาคมในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และบทบาทของประชาชนในกระบวนการประชาคม พื้นที่ตำบลตลาดขวัญ อำเภอ

คอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย คือ ประชาชนในตำบลตลาดขวัญ อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประชาคมในการก่อสร้าง พื้นฐานน้อย ควรเปิด โอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นตนเอง มีการจัดทำเวทีประชาคมระดับ หมู่บ้านและเวทีประชาคมระดับตำบล โดยมีระบบการจัดการชุมชน ตั้งขึ้นเป็นรูปธรรมที่ ชัดเจน มีคณะทำงาน กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจนและเหมาะสม การกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน รวมถึงให้ ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง สามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และมีส่วน ร่วมในการรับรู้ถึงผลกระทบต่อชุมชนของตนเอง รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนแสวงหา ความรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงาน มีการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาและแก้ไขที่ยั่งยืน

นพพล สุวรรินทร์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับ ใช้องค์การบริหารส่วนตำบล ตามทัศนะของ ประชาชน จังหวัด เชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ตามทัศนะของประชาชน จังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในเชิงบวก เมื่อเทียบตามปัจจัยด้านบุคคล พบว่าประชาชนมี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกันมีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การ บริหารส่วนตำบล ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้าน ขนาดองค์การบริหารส่วนตำบล และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วน ตำบล พบว่าประชาชนมีทัศนะต่อการนำธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่าง

นันทพล พงศธรวิสุทธิ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์การ บริหารส่วนตำบลกับการสร้างบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาขององค์การ บริหารส่วนตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

1. การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนในชุมชนมีความ ต้องการให้ผู้บริหารสนองความต้องการของชุมชน หัวใจของการบริหารคือความโปร่งใส รวมทั้งการใช้งบประมาณในการบริหารงานอย่างคุ้มค่ามากที่สุด
2. ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความร่วมมือและเคร่งครัดในกฎระเบียบ มี การปฏิบัติงานที่โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ ต้องการมีการอบรมเพิ่มพูนประสิทธิภาพมี

การลงโทษแก่ผู้กระทำผิด และให้รางวัลกับข้าราชการที่ประพฤติดี

บรรพต บัวศรี (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของตัวแทนประชาชนหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาทม อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของตัวแทนประชาชนหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาทม อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม จำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนประชาชนหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทม อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม จำนวน 150 คน จาก 15 หมู่บ้าน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .09 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของตัวแทนประชาชนหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทม อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านขั้นการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือด้านขั้นการติดตามและประเมินผล และด้านขั้นนำแผน ไปสู่การปฏิบัติ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของตัวแทนประชาชนหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทม อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม จำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ พบว่า โดยรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของตัวแทนประชาชนหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทม อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม มีดังนี้ ควรมีการอบรมความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนากับตัวแทนประชาชนหมู่บ้าน ควรเพิ่มคำตอบแทนให้พอเหมาะกับตัวแทนประชาชนหมู่บ้าน ควรจัดให้มีการประชุมชี้แจงให้มีความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา ควรกำหนดเวลาในการประชุมให้ชัดเจนเพราะตัวแทนประชาชนต้องทำงาน ควรจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายจาก

แผนพัฒนาอย่างเคร่งครัด ควรดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา ควรให้ตัวแทน
 ประชาคมหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างมากขึ้น ควรมีการติดตามประเมินผลการ
 ปฏิบัติตามแผนพัฒนาอย่างจริงจัง และควรจัดทำคู่มือในการประเมินผลแผนพัฒนา

รณชิต สถิตยานุรักษ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทประชาคมหมู่บ้านในการ
 จัดทำแผนพัฒนาตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์
 ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบถึงบทบาทประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา
 ตำบล 2) ศึกษาสภาพปัญหาและเงื่อนไขในการดำเนินงานประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำ
 แผนพัฒนาตำบล อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี 3) เสนอแนะบทบาทที่เหมาะสมของ
 ประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งใช้วิธีการเก็บ
 รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการศึกษาข้อมูลตาม
 แบบสัมภาษณ์จำนวน 2 ชุด เป็นเครื่องมือในการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาคม
 หมู่บ้านโดยตำแหน่งและประชาคมหมู่บ้านที่เป็นผู้แทนภาคประชาชนจำนวน 30 คน ซึ่ง
 การศึกษาพบว่า การดำเนินงานของประชาคมหมู่บ้านในปัจจุบัน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการ
 จัดทำแผนพัฒนามีส่วนร่วมพอสมควร ส่วนบทบาทประชาคมนั้นเป็นไปในลักษณะเป็นผู้
 กระตุ้นประชาชน เป็นผู้สร้างความรู้ เป็นผู้ประสานระหว่างประชาชนกับองค์การบริหารส่วน
 ตำบลและหน่วยงานอื่น ๆ เป็นผู้เสนอปัญหา แนวทางแก้ไขและความต้องการของประชาชน
 เป็นผู้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน เป็นผู้สร้างความเข้าใจในการบริหารความขัดแย้ง
 ระหว่างประชาชนกับหน่วยงานและเป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนาตำบล
 สำหรับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของประชาคมหมู่บ้านนั้นมีหลายประการ เช่น
 ประชาคมหมู่บ้านขาดความรู้ในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ขาดการมีส่วนร่วมจาก
 ประชาชน แผนพัฒนาตำบลไม่สะท้อนปัญหาความต้องการของประชาชน ประชาคมหมู่บ้าน
 อยู่ในสภาพการถูกชี้นำจากภาครัฐ การพัฒนาโครงการพื้นฐานมากกว่าด้านอื่น ๆ ปัญหาความ
 ขัดแย้งระหว่างประชาคมหมู่บ้านด้วยกันเอง สำหรับข้อเสนอแนะบทบาทที่เหมาะสมของ
 ประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลนั้น ประชาคมจะต้องใกล้ชิดกับประชาชนเพื่อ
 รับฟังปัญหาของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และประชาคมหมู่บ้านควรมีกระบวนการสร้าง
 ความรู้รวมถึงเทคนิคในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

วิลาวัลย์ พุทธพุกษ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษากระบวนการ
 พัฒนานโยบายสาธารณะโดยการประชาคมหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเรียง
 อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการประชาคมของ

องค์การบริหารส่วนตำบล และเพื่อรวบรวมความคิดเห็นประเด็นปัญหาและความต้องการของประชาชนในกระบวนการประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มตัวอย่างจากตัวแทนหมู่บ้านละสามคน จำนวน 8 หมู่บ้าน รวมทั้งการเก็บข้อมูลภาคสนาม การสังเกตการณ์ แล้วนำมาเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า ขั้นตอน กระบวนการ เทคนิควิธีประชาคมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเรียงทุกเวทีเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การประชุมประชาคมในตำบลนาเรียงเริ่มมีความชัดเจนและต่อเนื่องมาตลอด เริ่มจากโครงการเศรษฐกิจชุมชน หมู่บ้านละ 1 แส่นบาท ที่ทางกรมการปกครองได้มีแนวทางปฏิบัติตั้งแต่ปี 2544 โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนำเอาขั้นตอนกระบวนการการประชุมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการประชาคมหมู่บ้านเพื่อการจัดทำแผนพัฒนา ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 การประชุมประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่เป็นไปโดยประชาชนเพื่อประชาชน นับเป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา แต่การรวมกลุ่มของประชาคมหมู่บ้าน ไม่ได้เกิดจากการเสียดสีเพื่อส่วนร่วม ไม่ได้เกิดจากพลังศรัทธาและไม่เชื่อว่ากลุ่มสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ได้ เนื่องจากการจัดตั้งหรือการรวมกลุ่มของประชาคมเป็นไปตามระเบียบหรือนโยบายของรัฐ เท่านั้น ปัญหาการประชุมประชาคมหมู่บ้าน จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีความสำคัญและชี้้นำในการเสนอโครงการส่วนใหญ่จะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ก็คือประชาชนยังคงชินกับระบบเก่า ความกล้าที่จะพูดในสิ่งที่ตนคิดก็มีน้อย ประชาชนไม่ค่อยกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น มักจะมอบและให้ความสำคัญกับผู้นำ และเป็นผลพวงมาจากผู้ร่วมประชุมประชาคมส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงและผู้สูงอายุ

สาริต พันธุ์โอภาส (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์ในการนำประชาคมหมู่บ้าน ตำบล เข้าร่วมร่วมปฏิบัติการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำกลยุทธ์ในการนำประชาคมหมู่บ้าน ตำบล เข้าร่วมร่วมปฏิบัติงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของประชาคม ประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม การมีส่วนร่วมของประชาคมและประชาชนมีค่อนข้างน้อย นับจากจำนวนครั้งที่มีการประชุมในเรื่องต่าง ๆ มีการแสดงความคิดเห็น การให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น กลัวว่าการแสดง

ความคิดเห็นเป็นเรื่องที่ผิดและไม่ให้ความสำคัญของการประชาคม มองว่าเป็นเรื่องของทางราชการ

2. ความรู้ความเข้าใจของประชาคมพบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจดีโดยรู้ ว่าวัตถุประสงค์ของการประชาคมเป็นการระดมความคิดเห็น เพื่อร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตนเอง มุ่งประโยชน์ส่วนรวมของคนในหมู่บ้าน ตำบล

3. การประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ประชาคมต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ โดยออก อบรม. เคลื่อนที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร แจกข้อมูลข่าวสารทางหอกระจายข่าวทุกหมู่บ้าน

4. การมีส่วนร่วมในการประชาคม ประชาคมหมู่บ้านร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยการร่วมระดมความคิดและเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชน และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้ทราบ โดยมีการเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาท้องถิ่น

5. การศึกษาครั้งนี้ พบว่าการนำกลยุทธ์ในการประชาคมหมู่บ้าน ตำบล เข้ามาร่วมปฏิบัติงานการพัฒนาท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมให้มีบทบาทส่วนร่วมต่าง ๆ ในกิจการงานของท้องถิ่น ให้ความสำคัญของผลสำเร็จของการประชาคมให้ประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล ได้เห็นเป็นรูปธรรม และให้ดำเนินการต่อเนื่องเป็นประจำ

6. ปัญหาอุปสรรค พบว่า ประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล ได้ออกไปทำงานใช้แรงงานยังต่างถิ่นหลังฤดูเก็บเกี่ยว เห็นว่าเรื่องการประกอบอาชีพเป็นเรื่องสำคัญกว่า และการประชาคมเป็นเรื่องของทางราชการ และจะเข้ามาร่วมประชาคมก็ต่อเมื่อเห็นว่าจะได้รับผลประโยชน์

สุพัตรา เสมอใจ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ความพร้อมของประชาคมหมู่บ้านและชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 499 ชุด โดยแบ่งเป็นประชาคมหมู่บ้าน 101 ชุด และประชาชนทั่วไป 398 ชุด โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ข้อมูลสถิติที่ได้จะถูกนำมาประเมินผลโดยสถิติเชิงพรรณนา ซึ่งมีสถิติร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และการทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงความพร้อมของประชาคมหมู่บ้านและชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อศึกษาถึงปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของประชาคมหมู่บ้าน และชุมชนที่มีผลต่อระดับความพร้อมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการ

จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาคมหมู่บ้านและชุมชน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในประเด็นความพร้อมของประชาคมหมู่บ้านและชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบของประชาคมหมู่บ้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมในเรื่องการประชุมเพื่อการคัดเลือกประชาคมหมู่บ้านมากที่สุด และของประชาชนทั่วไปในประเด็นประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า มีความรู้และมีส่วนร่วมในประเด็นต่าง ๆ ทุกประเด็น ประชาคมมีความรู้มากที่สุดในประเด็นเรื่องประชาคมท้องถิ่นมีหน้าที่เสนอปัญหาความต้องการเข้าสู่องค์กรส่วนท้องถิ่นและประชาคมหมู่บ้านมีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นทราบ และน้อยที่สุดในเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ 4 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ด้านพัฒนาสังคม ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY